

COVID-19 + BULGARİSTAN

BÜYÜK LOCKDOWN

T.C. SOFYA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

22 Nisan 2020

İÇİNDEKİLER

1. Giriş
2. Covid-19 + Küresel Ekonomi
3. Covid-19 + Bulgaristan
4. Sonsöz
5. Ek- Kronolojik Gelişmeler

“Zor oyunu bozar”

2030'a kadar olan süreç ileride, dünyanın sanayi devrimi ve internet devriminden sonraki en yıkıcı ve belki de en yapıcı dönüşüm eşiklerinden biri olarak kayıtlara geçecek. Önümüzdeki on yılda, yaşam sistemlerimizi hiç aklımıza gelmediği kadar farklı, hızlı, her alanda ve keskin virajlarla değiştirmek zorunda kalabiliriz. Zor oyunu bozar atasözü hayattaki karşılığını belki de hiç bu kadar bulamamıştı...

GİRİŞ

Dünya şimdiye kadar hiç bu kadar fiziksel ve siber olarak birbiri ile bağlı, bağımlı, şuursuz ve aşırı kalabalık hale gelmemişti. Bardak iyice dolmuştu ve taşmaya hazırdı. Tıpkı dolan bardağı taşıran o minicik damla gibi, Covid-19 son damla rolünü üstlenerek devinimi başlattı.

Virüs döneminde şirketler haklı olarak “standby” tuşuna bastılar; önce şok dönemi, stok / nakit / borç alacak tespitleri, evden çalışma düzenine plansız geçiş, kalan çalışanları fiziken seyreltme, azalan talebi karşılama ya da kalan siparişi üretme gayreti...

Pek çok ekonomik kriz yaşamıştık ancak bu sefer tıbbi & biyolojik bir kılıfa sarılmış olarak geldi, geliyor. Futuristler bu tür olayları “siyah kuğu” olarak tanımlıyor; fikrimiz yok, alışkanlığımız yok, geçici olduğunu biliyoruz, ne zaman biteceğini ve neleri değiştireceğini öngöremiyoruz...

Covid-19 salgınının dünya ekonomisini bir resesyona sürüklediği açık. Bir yandan hızla daralan talep, diğer yandan birçok sektörde duran üretimle birlikte çalışanların geniş bir kesiminin hayatlarını idame ettirmesi giderek daha zora girecek.

2019 sonunda dünyadaki toplam borç miktarı, toplam dünya Gayrisafi Yurtiçi Hasılasının üç katını aşarak 260 trilyon dolara ulaşmıştı. Özellikle ABD ekonomisinde borçluluk ve kaldıraç oranları yüksek seviyelere çıkmış, finansal varlık fiyatları tarihsel rekorlar kırmaktaydı.

Dolayısıyla, herhangi bir olumsuz gelişmenin finansal piyasalarda bir krizi tetiklemesi zaten beklenirken, salgın buna hem arz hem de talep şokları ekledi.

Başlayan krizin derinliği ve uzunluğu, bir yandan salgının ne kadar çabuk kontrol altına alınacağına ve yaratacağı ekonomik tahribatın boyutlarına, diğer yandan da borç krizinin nasıl evrileceğine bağlı olacaktır. Bunu ise başta Fed (ABD Merkez Bankası) olmak üzere merkez bankalarının devreye soktuğu tedbirlerin ve ekonomiye doğrudan devlet müdahalelerinin ne kadar etkin olacağı belirleyecektir.

Covid-19 + Küresel Ekonomi

Bu dönemde 22 milyondan fazla Amerikalı işsizlik talebinde bulundu.

Asya Kalkınma Bankası, salgının küresel maliyetinin 4,1 trilyon dolara ulaşabileceği konusunda uyardı.

Coronavirüs kilitlenmesinin ortasında 900.000'den fazla insan İspanya'da işini kaybetti.

Salgın nedeniyle Afrika'daki işlerin yarısı risk altında.

Bugün dünyada 2,5 milyona yaklaşan teyit edilmiş Covid-19 vakası bulunuyor. İşletmeler dünya çapındaki hareket kabiliyetleri ve iş faaliyetlerini kısıtlayan karantina önlemleri ve fabrika kapanmaları sonucunda tedarik zincirlerindeki kırılma ve gelir kayıplarıyla başa çıkmaya çalışıyor.

Küresel Finansal Şoklar

Dünya koronavirüs ile uğraşırken krizin ekonomik etkileri artıyor ve derinleşiyor. 23 Mart tarihinde G20 Maliye Bakanları ve Merkez Bankası yöneticilerinin yaptığı telekonferansta Uluslararası Para Fonu Başkanı Kristalina Georgieva şuan yaşanan krizin global finansal krizin yarattığından ve hatta ondan da daha derin etkilere sahip olacak bir resesyon yaratmasını beklediklerini ancak sağlık sistemlerinin güçlendirilmesi ve izolasyonun

devam etmesi halinde 2021 yılında toparlanma beklediklerini açıklamıştır.

Aynı toplantıda OECD Genel Sekreteri Angel Gurría virüs kaynaklı şokun 2007-2009 yıllarındaki küresel mali krizden çok daha büyük olacağına dikkat çekerek, dünya çapında bir durgunluk olmasa bile, gelişmiş ülkeler de dahil olmak üzere birçok ülkenin önümüzdeki yıllarda sıfır büyüme veya küçülme sorunuyla uğraşmalarını beklediklerini ifade etmiştir.

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı bu yıl **küresel büyümenin %2'nin altına düşeceğini** ve Covid-19 salgınının yarattığı ekonomik krizin dünya ekonomisine en az **1 trilyon dolara** mal olacağını beklemektedir.

Asya Kalkınma Bankası da **salgının küresel maliyetinin 4,1 trilyon dolara** ulaşabileceği konusunda uyarıda bulunmaktadır.

Ekonomik hasarın derecesi virüsün Avrupa, ABD ve diğer büyük ekonomilerde nasıl yayıldığına bağlı olacaktır.

Dünyanın en büyük ikinci ekonomisi ve salgının başlangıç noktası Çin'in ilk çeyrek büyümesinde %3,5 düşüş olacağı beklenmektedir.

Çin'in Şubat ayı (kriz yansımalarının ekonomiye yansıdığı ilk ay) göstergelerine göre sanayi üretiminde son 30 yılın en keskin düşüşü yaşanmış ve sanayi üretim ve hizmetler sektörleri %20 oranında küçülmüştür. Online

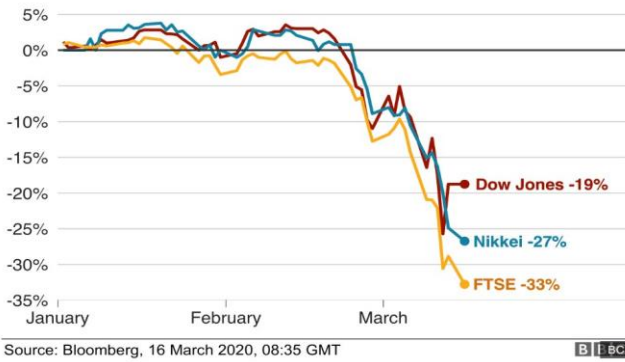
satışların ani bir şekilde artmasına rağmen ticaret cirosu %20 azalmıştır.

Bu gerçekleştirmeler tahmin edilenden daha büyük bir yavaşlamayı işaret etmektedir.

Para Politikası

Amerikan Merkez Bankası 15 Mart tarihinde politika fazi oranını sıfıra yakın bir seviyeye indirdi. Ancak, 2008 mali krizinden bu yana görülmeeyen bir ortak çabayla Japonya, Avustralya ve Yeni Zelanda'daki merkez bankaları ile koordine edilen bu hareket, küresel yatırımcı hissiyatını yakalayamadı ve petrol fiyatları 16 Mart'ta varil başına 30 doların altına düştü. Wall Street açıldığında % 9 pay değerlerinde düşüş yaşadı.

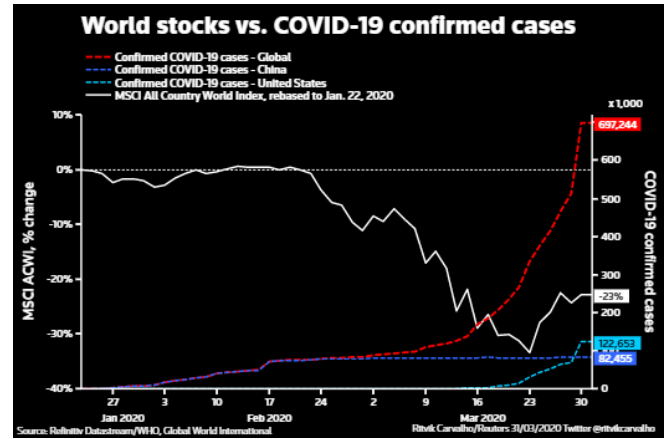
Coronavirus impact on global stock markets since the start of the outbreak

Avrupa Merkez Bankası (ECB) da harekete geçti ve 18 Mart'ta bu yılın sonuna kadar sürmesi beklenen 750 milyar euroluk Pandemi Acil Satın Alma Programını başlattı.

Merkez bankaları para politikası anlamında pek çok tedbiri hayata geçirmektedir. Ancak alınan tedbirler hisse senetleri ve özellikle

petrol piyasası üzerindeki aşağı yönlü baskıyı engellemeye yetmemektedir.

Uzmanlar petrol piyasasındaki gelişmeleri kaygıyla izliyor. Dünya petrol piyasalarında çok büyük bir arz fazlalığı var. Bunun ilk nedeni, dünyadaki petrol talebinde büyük bir düşüş yaşanması olmuştur. Dünyadaki petrol talebinin yüzde 60'ı ulaştırma sektöründen geliyor. Şu anda 3,5 milyar insan evlerinde hapsolmuş durumda ve ulaştırmayla ilgili herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır. Bu yüzden de talep düşmektedir.

İkinci neden ise Suudi Arabistan ve Rusya, talepteki düşüşe rağmen üretimlerini daha da artırmaya karar verdi ve bu da arz fazlası balonunu daha da şişiriyor. Arz fazlalığı fiyatlarda ciddi bir düşüş getirdi. ABD'de Mayıs vadeli petrol fiyatı 20 Nisan 2020 tarihinde %30'ı düşüşle -37,63 dolara kadar geriledi ve tarihinde ilk kez sıfırın altına düştü, fiyatlar 21'inci yüzyılın en düşük seviyesi olarak kayda geçti.

Petrol ve doğal gaz gelirine bağlı olan ülkelerin ekonomisinde ciddi bir çöküş görmek muhtemel. Irak, İran, Cezayir ve Nijerya gibi birçok ülkede sorun görebiliriz. Suudi Arabistan ve Rusya gibi finansal rezervleri şu an güçlü olan ülkelerde bunun etkileri zaman alır ama o ülkelerde de görülmesi bekleniyor.

Dünyada petrole bağlı sektörlerde çalışan milyonlarca insan var. Diğer yandan, petrol ve gaz sanayisi dünya ekonomisinin ciddi dayanak taşlarından bir tanesi. Eğer bu sektör çökerse zaten zor durumda olan küresel ekonomi daha da olumsuz bir şekilde etkilenecektir.

Petrol fiyatlarının 10-20 dolar seviyesine kadar gelmesi dünya ekonomisinde bir kırılmaya sebep olabilir.

Maliye Politikası

20 Mart tarihinde İngiltere radikal mali politika tedbirlerini açıkladı ve virüs nedeniyle kapanan işyerlerinde çalışanların maaşlarının %80'ini ödeyeceğini ilan etti.

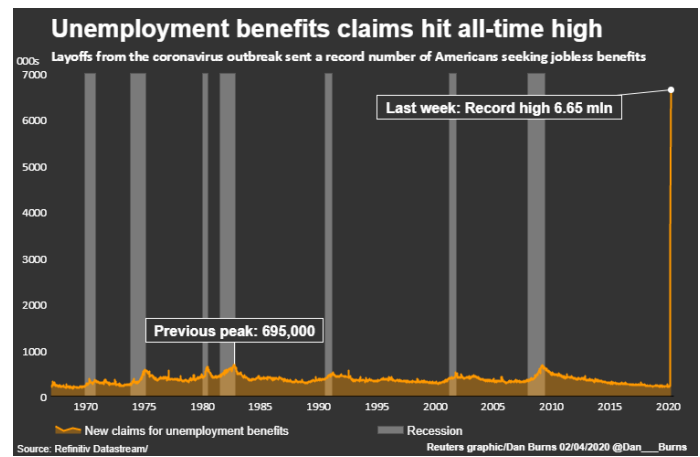
Aynı şekilde Danimarka alınan önlemler sonunda kapanan işletmelerde, işverenin iş akdini sonlandırmadığı işçilerinin maaşlarının %75'ini ödeyeceğini açıkladı.

25 Mart'ta ABD Senatosu, daha önce benzeri görülmemiş şekilde milyonlarca Amerikalıya doğrudan ödemeler de dahil olmak üzere 2 trilyon dolarlık teşvik planını onayladı.

Krizin İstihdam Üzerine Etkileri

Amerikan Çalışma Bakanlığının verilerine göre son 1 ayda yaklaşık 22 milyon Amerikalı işsizlik talebinde bulundu.

Mart ayı ortalarında krizin başladığı İspanya'ya bakıldığında, veriler bugüne kadar yaklaşık 900.000 kişinin işini kaybettiğini gösteriyor. Resmi işsizlik oranı Nisan 2017'den bu yana en yüksek seviye olan 3,5 milyona yükseldi.

Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomik Komisyonu, Afrika'daki işlerin yaklaşık yarısının salgın nedeniyle risk altında olduğunu tahmin ediyor.

Krizin Ticaret Üzerine Etkileri

2019 yılında mal ticareti zaten ticari gerilimler ve yavaşlayan küresel büyüme nedeniyle %0,1 düşüş göstermiş, dünya mal ihracatının dolar bazında değeri %3 düşerek 18.89 trilyon dolar seviyesine gerilemiştir. Ticari hizmet ihracatının değeri ise 2019'da %2 artarak 6,03 trilyon dolara yükseldi.

Covid-19'un pandemi halini almasının ardından dünya bugüne kadar tecrübe etmediği ticari etkilerle karşılaşmak durumunda kaldı.

Çin'deki üretimlerin yavaşlaması sonrasında Apple'ın Çin'deki üretim ortağı Foxconn, üretim gecikmeleriyle karşı karşıya kaldı. Nissan ve Hyundai de dahil olmak üzere bazı otomobil üreticileri, parça alamadıkları için Çin dışındaki fabrikaları geçici olarak kapattılar.

İtalya gibi ülkeler stratejik fabrikalar hariç tümünü kapattılar.

Dünyadaki ticari fuarların, kültürel ve sportif etkinliklerin çoğu iptal edildi veya ertelendi.

Şubat ayından bu yana küresel üretimde aksamalar yaşayan ilaç endüstrisi, ABD başta olmak üzere pek çok ülkenin ilaçlarının yaklaşık yarısını tedarik eden Hindistan'ın krizle karşı karşıya kalması nedeniyle 24 Mart'ta ilaç kıtlığı yaşanma olasılığını deklare etti.

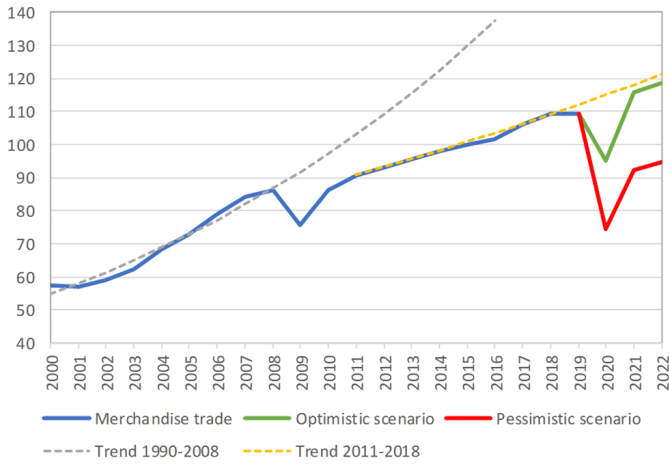
Bu örnekler genel durumun özeti niteliğinde aslında.

Dünya Ticaret Örgütüne göre Covid-19'un yarattığı kriz sebebiyle dünya ticareti 2020 yılında %13 ila %32 oranında düşüş gösterecek. Elektronik ve otomotiv sektörleri gibi karmaşık değer zincirlerine sahip sektörlerde düşüşün etkisi kendisini daha fazla göstereceği tahmin edilmektedir.

COVID-19 salgınının yarattığı ekonomik şok kaçınılmaz olarak 2008-09 küresel mali krizi ile kıyaslanıyor. Bu krizler bazı açılardan benzer, bazı açılardan oldukça farklılık arz ediyor. 2008-09 küresel krizde olduğu gibi hükümetler, krize karşı koymak ve işletmelere ve hane halklarına geçici gelir desteği sağlamak için para ve maliye politikasına başvurdular. Ancak, hastalığın yayılmasını yavaşlatmak için hareket ve sosyal mesafe kısıtlamaları ile işgücü arzı, ulaşım ve seyahatin bugün finansal kriz sırasında olmadığı şekilde doğrudan etkilendiğini görüyoruz. Ülkeler oteller, restoranlar, zorunlu olmayan perakende ticaret, turizm ve imalat sanayinin önemli bir bölümünün faaliyetlerini durdurmuştur.

İşletmeler ve tüketiciler pandemiye geçici, tek seferlik bir şok olarak görürlerse güçlü bir toparlanma olasılığı yükselecektir. Bu durumda, yatırım malları ve dayanıklı tüketim malları harcamaları kriz azaldığında önceki seviyelere yakın bir seviyede devam edebilir. Öte yandan, salgın uzarsa ve/veya tekrar eden belirsizlik yaygınlaşırsa, hanehalkları ve iş dünyası daha ihtiyatlı bir şekilde harcama yapabilir.

Eğer pandemi kontrol altına alınır ve ticaret tekrar genişlemeye başlarsa, çoğu bölge 2021'de iyimser senaryoda %21 ve kötümser senaryoda %24 olmak üzere çift basamaklı toparlanma kaydedebilir.

Index 2015=100

Salgının süresine ve ülkelerin almış olduğu politika önlemlerine bağlı olarak 2021 yılında dünya ticaretinde iyileşme beklenmekle birlikte, 2020 yılında neredeyse tüm bölgelerde ticaret hacimlerinde çift haneli düşüşler yaşanacağı ve Kuzey Amerika ve Asya'nın en çok etkilenecek bölgeler olacağı tahmin ediliyor.

Hizmet ticareti, ulaşım ve seyahat kısıtlamaları nedeniyle COVID-19'dan doğrudan etkilenmesi beklenmektedir.

Pandemi sonrasında birçok havayolu şirketi uçuş kapasitesini büyük oranda düşürdü. Seyahat ve turizm endüstrileri, salgından kaynaklanan ekonomik krizde ilk etkilenen sektörler oldu.

Financial Times'ın yaptığı bir araştırmaya göre 7 Ocak'ta tüm dünyada günlük uçuş sayısı 39 bin 351 iken, 4 Nisan tarihinde %87'lik bir düşüş ile günlük 4 bin 999 uçuş gerçekleştirilmiş.

Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği (IATA), Covid-19 nedeniyle havayolu şirketlerinin yolcu gelirlerinde 314 milyar dolar azalma bekliyor.

IATA'nın baş ekonomisti Brian Pearce sektörün çok kırılgan olduğunu, nispeten dar kar marjları ve halihazırda çok fazla borcu olan birçok havayolu bulunduğunu ve bu krizin bazı havayolu şirketlerini iflas noktasına getirdiğini açıkladı.

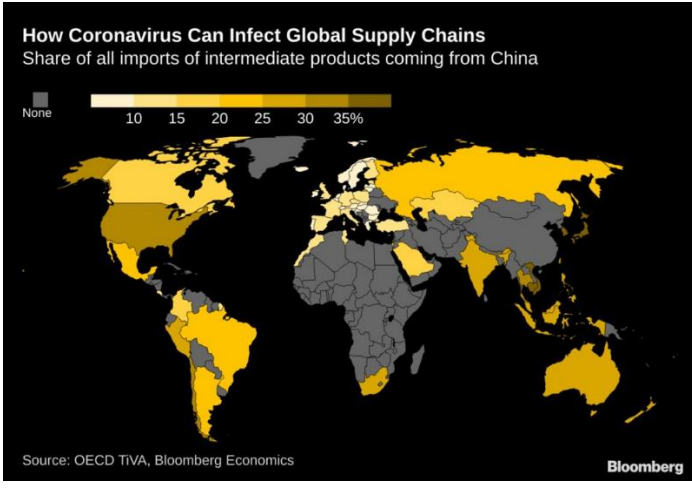
Tedarik Zincirindeki Kırılmalar

Fiat Chrysler Automobiles, Şubat ayının ortalarında Çin'den parça alamadığı için Sırbistan'daki bir fabrikasında üretimi geçici olarak durdurduğunu açıkladı.

Hyundai, Kore'deki fabrikalar için de benzer bir açıklama yaptı.

Uluslararası hava yolculuğu Covid-19'dan önce önemli miktarda ticari yük taşıdı, ancak pandeminin başlangıcından bu yana kargo uçuşlarının %55 azaldığını gördük.

Çin, küresel tedarik zincirlerinde merkezi bir rol oynuyor. Çin'in Şubat ayı göstergelerine göre sanayi üretimindeki %20 küçülme tedarik zincirlerinde de ciddi bir kırılma olasılığına işaret ediyor.

Tedarik zincirinin devamlılığının sağlanması hayati önem taşıyor. Bugün dünyanın yaşadığı bu şok göstermiştir ki tedarik zincirinin görünürlüğünün artırılması ve dijitalleşme tedarik zincirlerini gelecekteki şoklara karşı daha dayanıklı hale getirecektir. Blockchain tedarik zincirinin sağlamlaştırılmasında çok daha önemli olacaktır. İşte bu nedenle pandemi sonrası en önemli dönüşümlerden biri de tedarik zincirinin takibinde gerçekleşecektir.

Covid-19 + Bulgaristan

Dünya son üç ayda bugüne kadar örneği az görülmüş global bir kriz ve değişim yaşamaktadır. Bunun sonucu olarak tüm ekonomik faaliyetler farklı şekillerde etkilenmektedir. Bu süreçten payını almış olan Bulgaristan ilk Covid-19 vakasının görüldüğü 8 Mart 2020 tarihinden birkaç gün sonra ilan ettiği olağanüstü hal kararını takiben sosyal ve ekonomik hayatı derinden etkileyen bir dizi önlem almıştır. Bulgaristan'ın alınan tedbirler bakımından virüs ile mücadelede bir çok Avrupa ülkesine göre daha başarılı olduğunu söylemek mümkündür.

Ancak 25 Mart'ta açıklanan ekonomik destek paketinin ekonomik yaraları tamir etmede aynı derecede başarılı olabileceğini şimdiden söylemek oldukça zordur. Hükümetin destek kararlarını uygulamada hızlı olmakla birlikte büyük çoğunluğu küçük ve orta boy olan işletmelerin ihtiyaçlarını karşılamak konusunda ne derece başarılı olacağını görmek için zamana ihtiyaç vardır.

Birçok ülkede olduğu gibi Bulgar ekonomisinin bugünlerde karşı karşıya olduğu en önemli risk Covid-19 salgınının daha ne kadar süreceğine ve şiddetine ilişkin belirsizliktir.

“AB ekonomilerine yüksek düzeyde entegre bir ekonomik yapıya sahip Bulgaristan için muhtemel resesyonun derinliği, bu resesyondan ne zaman ve ne ölçüde çıkabileceği; ana ticaret ortakları olan önde gelen AB ekonomilerinin krizin etkilerinden ne kadar ve ne zaman çıkacaklarına büyük ölçüde bağlıdır.”

Covid-19 Kronolojisi

Beklenen Ekonomik Etkiler

BULGARİSTAN	2019
Nüfus	6.951.482
GSYİH, milyon euro	60,674
GSYİH yıllık artış oranı, %	3,4
Kişi Başına GSYİH, euro	8,678
Enflasyon, %	3,8
İthalat, milyon euro	33,303
İhracat, milyon euro	29,856
Cari İşlemler dengesi/GSYİH, %	4

Bulgar ekonomisi %3,4'lük Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) artışı, rekor seviyede tırmanan istihdam ve iki haneli oranlarda artan ortalama ücret seviyeleri ile 2019 yılında güçlü bir performans sergilemiştir. 2019'un ikinci yarısında yavaşlayan ihracat artışına rağmen yılın sonunda cari işlemler dengesi GSYİH'nın %4'ü oranında fazla vermiştir. Devam eden Covid-19 salgını büyük bir ihtimalle 2020 yılında ekonomiyi resesyona sürükleyecektir.

2019 yılı verilerine göre ihracatının GSYİH'ya oranı %49,2, ithalatının GSYİH'ya oranı %54,9, dış ticaretinin GSYİH'ya oranı %104,1 olan Bulgaristan birçok Orta ve Doğu Avrupa ülkesine göre daha dışa açık bir ekonomiye sahiptir. Bu nedenle de bölgesel ve küresel çapta meydana gelen gelişmelerden daha çok etkilenmekte, dışsal şoklara daha açık olmaktadır.

Başbakan Boyko Borisov korona virüsün Avrupa'da görüldüğü ilk günlerde İsrail,

Macaristan, Romanya, İtalya ve Avusturya liderleri ile yapmış olduğu video konferansta, ekonomik ve finans krizinin kapıyı çalmakta olduğunu söyleyerek dünyanın bu soruna çare araması gerektiğini vurgulamıştır.

Yetkililer tarafından yapılan açıklamalarda, virüsün ülkede yayılmasını önlemek için alınan tedbirlerin iş dünyasını etkilememesi sözü verilmiş, ancak Covid-19 salgınından etkilenen tüm ülkelerde olduğu gibi Bulgaristan'da alınan olağanüstü önlemler sonucunda ülke ekonomisi bir çok sorunla başa çıkmak zorunda kalmıştır.

Dış Ticarete Etkisi

Bulgaristan ihracatının %66'sını ve ithalatının %63'ünü AB ülkeleriyle gerçekleştirmektedir. AB ekonomik faaliyetleriyle bu derece yüksek oranda ilişkili bir ekonomide salgının yarattığı resesyonun derinliği de krizin AB'deki etkilerine bağımlı olması sonucunu beraberinde getirmektedir. Çin'in ülkenin AB dışındaki ikinci büyük pazarı olduğu gözönüne alındığında 2020 yılının başlarında Çin'de yaşanan keskin daralmanın Bulgaristan üzerinde dolaylı ve dolaysız etkileri olacağı açıktır.

Bulgaristan'ın ana ticaret ortakları olan AB'nin önde gelen ekonomilerindeki daralma ihracata yönelik üretim yapan bir çok firmanın üretim faaliyetlerini zora sokmuştur. Bulgaristan'ın ihracat odaklı ekonomisinin ana ticaret ortakları Almanya ve İtalya'nın

ekonomilerindeki yavaşlamadan etkilenmesi, ihracatta kısa ve orta dönemde düşüş ve üretici fiyatlarında deflasyon yaşanması beklenmektedir. İhracat ve ithalatın neredeyse eşzamanlı düşüşe geçeceği, ihracatın daha fazla etkileneceği ve bununla birlikte ülkenin ticaret açığının da büyüyeceği tahmin edilmektedir.

Sektörlere Etkisi

Uzmanlar krizin ilk etkilerinin perakende ticaret, ulaştırma, eğlence, turizm ve ihracata dönük üretim yapan sanayiler üzerinde görüldükten sonra, finans ve gayrimenkul sektörlerindeki olumsuz etkilerin birkaç çeyrekten sonra hissedileceğini öngörmektedir.

Sosyal Politikalar Bakanı Denitsa Saçeva olağanüstü halin ilan edildiği 13 Mart'tan 8 Nisan'a kadar işsiz olarak kayıtlarını yaptıran kişilerin 61.644 olduğunu ve bunun günde ortalama 2500 kişiye tekabül ettiğini açıklamıştır. En çok işsizlerin kayıtlı olduğu bölgeler Blagoevgrad, Kazanlık, Dimitrovgrad, Pernik, Razlog, Dupnitsa ve Stara Zagora olmuştur.

Bulgaristan Bağımsız Sendikalar Konfederasyonu tarafından yapılan, şirketler ile kurumlarda sosyal gerginliği ve korona virüsün etkilerini konu alan bir araştırma, 37 bin kişiye istihdam sağlayan 63 orta ve büyük şirketin Covid-19 pandemisi çerçevesinde ilan edilen olağanüstü halden olumsuz etkilendiğine işaret etmektedir. Araştırmanın verilerine göre, salgından etkilenen firmaların

%78'i çalışanlarını ücretli izne ayırmış, %22'si ücretsiz izin kullandırmış, %13'ü ise çalışanlarını işten çıkartmak zorunda kalmıştır.

Lokantacılık, otelcilik, turizm ve kafe işletmeciliği dışında en çok etkilenen sektörler hafif imalat sanayi, otomotiv yan sanayi ve kültür olmuştur.

Bununla birlikte, ülke GSYİH'sının %10'unu sağlayan turizm salgından en fazla etkilenecek sektörler arasında yer almaktadır. İptal edilen uluslararası uçuşlar, kapatılan sınırlar ve seyahat yasakları sektör üzerinde olumsuz etkilerini göstermektedir. Ülkedeki olağanüstü hal durumunun 2 ay daha devam etmesi ve salgının daha sıcak iklim şartlarından etkilenmemesi durumunda yaz tatillerinin iptal edilmesi, çok büyük ekonomik kayıpların yaşanması ve bir çok otel işletmesinin iflas etmesi beklenmektedir.

Taşımacılık sektörü ticaret ve üretimdeki düşüş ve azalan hareketlilik/seyahatler nedeniyle kaydeğer kayıplar yaşayacaktır.

Hızlı tüketim ürünleri sektörü de HoReCa kanalının kapatılmasından dolayı kayıplar yaşayacak olup bu kayıplar tüketicilerin stok yapmasından dolayı kısmi bir şekilde karşılanacaktır. Buna rağmen ülkede 150 bin kişiye istihdam sağlayan ve 2018 yılında 5,3 milyar leva cirosu olan HoReCa sektörü ciddi bir şekilde sarsılacaktır.

Bulgaristan İnşaat Odası inşaat sektörünün olağanüstü hal ilan edilmesi nedeniyle 80 ile

100 milyon leva arasında kayba uğradığını belirtmiştir. Sektörün ana talepleri arasında bugün itibariyle ödenmesi gereken tutarların ödenmesi ve kamu ihale süreçlerinin durdurulmaması bulunmaktadır. İnşaat sektöründe istihdam edilen kişilerin sadece % 20'sinin çalışmalarına evden devam edebilecekleri, geri kalan kısmının ise devletin önerdiği tüm tedbirleri alarak çalışmaya devam etmesi gerektiği kaydedilmektedir. Bulgaristan'da yaklaşık 200 bin kişi inşaat sektöründe çalışmakta olup şirketlerin % 60'ı çalışanlarına ücret ödeyebilmek için kamu alımlarına bel bağlamış durumdadır. Uzmanlar, krizin bitiminden sonra konut inşaatında %50 azalma, gayrimenkul fiyatlarında yaklaşık %10 düşüş yaşanacağını tahmin etmektedir.

Makro Ekonomik Etkiler

Kamu harcamalarının tüketim ve yatırımlarda yaşanacak düşüşü kısmen telafi etmesi ve petrol fiyatlarında artış olmaması halinde tüketim harcamalarındaki azalma enflasyonda düşüş beklentisini artırması beklenmektedir.

Krizin Bulgaristan ekonomisine etkisi hakkında yapılan iyimser olarak nitelendirilebilecek değerlendirmeler arasında 13 Mart tarihinde ING Bank'ın, Balkanların ekonomik büyüme öngörüsü sayılabilir. Bulgaristan için 2020 yılında beklenen GSYİH büyüme oranı %3,1'den %2,1'e çekilmiş, enflasyon öngörüsü % 3,4'ten %2,7'ye düşürülmüştür. ING Bank'a göre turizm sektörünün GSYİH'nın sadece %10-

13'ünü oluşturması nedeniyle ülke diğer Avrupa ülkelerine nispeten avantajlı durumdadır.

Kriz dönemi öncesinde Bulgaristan GSYİH'sının 2020 yılında %2,8 oranında büyümesini beklediğini açıklayan Uluslararası Ekonomi Viyana Enstitüsü, krizin şiddetine göre büyüme tahminini %1,4-2,5 seviyesine çekmiştir. Bulgaristan Pazar Ekonomisi Enstitüsü öngörülerinde ise krizin şiddetine bağlı olarak GSYİH'da %1, % 4 ve % 5 oranında küçülme yaşanabilecektir.

Uluslararası Para Fonu tarafından Dünya Ekonomik Görünümü Nisan ayı raporunda yapılan açıklamada, dünyada 2020 yılında muhtemelen Büyük Buhran'dan sonraki en kötü resesyonun yaşanacağı ve Bulgaristan için 2020 yılında %4 küçülme (2021 yılında %6 büyüme), %8 işsizlik (2021 yılında %4,5), %1 enflasyon (2021 yılında %1,9) ve %1,7 cari işlemler dengesi/GSYİH (2021 yılında %0,6) beklentisi vurgulanmıştır.

Dünya Bankası salgın nedeniyle ortaya çıkan planlanmamış kamu harcamaları, azalan gelirler ve otomatik mali dengeleyici önlemler nedeniyle ülkenin mali pozisyonunda 2020 yılında kayda değer bozulma beklemektedir. Bankanın 2020 yılı GSYİH öngörüsü - %3,7'dir.

Bulgaristan Maliye Bakanlığı ise Covid-19 krizinin en kötü senaryoya göre yapmış olduğu tahminlerinde GSYİH'nın %3 azalması ve işsizlik oranında %2 artış beklediğini açıklamıştır. KDV, Özel Tüketim Vergisi,

kurumlar vergisi, sosyal sigorta ve diğer vergilerden azalan gelirden dolayı bütçenin 1,2 milyar Euro kayba uğraması beklenmektedir. Bulgaristan hükümeti en olumlu senaryo

ekseninde 2020 yılında ülkenin %0,7 büyümesini beklemektedir.

TABLO Bulgaristan / Makro Bakış

(aksi belirtilmedikçe yıllık yüzde değişim)

	2017	2018	2019 t	2020 t	2021 t	2022 t
Reel GSYİH büyüme, sabit fiyatlarla	3,5	3,1	3,4	-3,7	3,9	3,2
Özel Tüketim	3,7	4,6	5,7	-3,4	3,8	3,1
Kamu Tüketimi	5,6	4,5	8,6	-0,4	2,3	1,5
Brüt Sabit Sermaye Yatırımları	3,2	5,4	2,2	-5,0	4,5	4,2
İhracat, Mal ve Hizmetler	5,8	1,7	1,9	-4,2	3,8	3,5
İthalat, Mal ve Hizmetler	7,4	5,7	2,4	-3,8	3,6	3,4
Reel GSYİH büyüme, sabit faktör fiyatlarla	4,3	3,2	3,4	-3,7	3,9	3,2
Tarım	8,9	-1,1	3,6	1,0	0,5	1,0
Sanayi	4,1	1,4	2,7	-4,4	4,1	3,0
Hizmetler	3,9	4,5	3,6	-3,8	4,1	3,4
Enflasyon (Tüketici Fiyat Endeksi)	2,1	2,8	3,1	1,4	2,1	2,0
Cari İşlemler Dengesi (GSYİH % pay)	2,8	3,9	4,0	0,2	1,7	1,6
Net Yabancı Doğrudan Yatırım (GSYİH % pay)	2,7	2,6	1,4	0,4	1,6	1,9
Mali Denge (GSYİH % pay)	0,8	0,2	-1,0	-3,3	-1,4	-0,5
Borç (GSYİH % pay)	23,0	23,4	19,2	21,4	19,2	17,8

t: tahmin

Kaynak: Dünya Bankası ECA Economic Update Spring 2020

Makroekonomik verilere bakıldığında, düşük devlet borcu ve düşük bütçe açığı ile mali istikrara sahip bir ekonomi görünümündeki Bulgaristan'da geleneksel olarak ekonomik büyüme güçlü iç tüketim tarafından desteklenmektedir.

Uluslararası Para Fonu'na göre Bulgaristan, Avrupa'nın en düşük hane halkı borç seviyesine

(2018 yılı için GSYİH'nın %28,6'sı) sahip ülkeleri arasında yer almaktadır.

Bununla birlikte şirketlerinin %98'i küçük ve orta boy işletme olduğu ülkede firmaların yüksek borçlanma seviyelerine sahip olmasının (GSYİH'nın 172,4'ü) krizin olumsuz etkilerini artırması beklenmektedir.

İstihdam Ajansı Mart ayı işsizlik oranını bir önceki aya göre %0,5 artışla %6,7 olarak açıklamıştır. Kayıtlı işsiz sayısı Şubat ayına göre 17.572 kişi artarak 220.072'ye ulaşmıştır.

Mart ayında yeni işsiz kayıtları içinde en yüksek pay otel ve restoran sektörü (%46,4), ticaret (%18,8) ve imalat sanayi (%11,3) olarak kayda geçmiştir. Ulusal İstatistik Enstitüsü Mart ayı enflasyon rakamlarını bir önceki aya göre - %0,6, bir önceki yılın Mart ayına göre %3 olarak açıklanmıştır.

"Hızlı ekonomik büyüme & dengeli bütçe politikası uygulayan ve bütçe fazlası veren ülkeler beklenmeyen krizlerin olumsuz etkilerini sırtlanmak için yeterli finansmana sahip olmaktadır. Esas sorun, dünyada, Avrupa'da ve Bulgaristan'da krizin ne kadar derinleşeceğini ve ne kadar uzun süreceğini henüz kimsenin bilememesidir."

Bulgaristan'ın 2020 bütçesinde yapılan temel revizyonlar ile devlet borçlanma üst sınırı 2,2 milyar levadan 10 milyar levaya yükseltilmiş olup, Bulgaristan Kalkınma Bankasına yapılan 700 milyon levalık sermaye desteği ile birlikte bütçede beklenen açık 4,2 milyar levaya ulaşmıştır. Bütçe güncellenmesinde GSYİH'da %3 oranında düşüş, turizm ve uluslararası taşımacılık sektörünün %26 küçülmesi,

ihracatın %13 azalması, işsizlik oranının %2,2 oranında artması beklentileri esas alınmıştır.

Açıklanan ekonomik destek paketi üç aylık önlemleri ve bunun akabinde ekonominin tekrar normale dönüş beklentilerini Çin tecrübesine dayandırmaktadır. Ancak birçok uzman krizin sonunun hala belirsiz olduğunu savunmaktadır.

Önümüzdeki iki çeyreklik dönemde işlerini kaybedecek çalışanların sayısının 120-130 bine ulaşması, yıl sonunda ise ülkedeki istihdamın toparlanması beklenmektedir. Aynı şekilde Covid-19 salgını ile mücadelenin 2-3 ayda başarı ile sonuçlanması, diğer AB ekonomilerinin tekrar çalışmaya başlaması ve çalışanlara sağlanan %60/%40 mekanizmasının başarılı olması beklentiler arasındadır.

Buna rağmen bahse konu dönemde işsizliğin daha fazla artması, sonbaharda işgücü piyasasında beklenen canlanmanın yaşanmaması halinde devletin azalan sosyal ve sağlık sigorta primleri ile daha fazla kişiye sosyal sigorta ödemesi yapması gerekecektir. Bu durumunda devletin %60/%40 mekanizmasını devam ettirip ettirmeyeceği belirsizlik kazanacaktır. Krizin uzaması ve istihdamın azalmaya devam etmesi hane halkında güvensizliğin yerleşmesine neden olacak, bu ise daha düşük tüketim ve daha düşük KDV gelirleri ile neticelenecektir.

Seyahatlerin azalması (insan ve yük taşımak için) daha az yakıt tüketimine ve bütçedeki

ÖTV gelirinin azalmasına neden olacaktır. Diğer taraftan küresel seviyede görülen bazı temel hammadde ürünlerinin fiyatlarının düşmesi de ülke bütçesine sağlanacak vergi gelirlerinde bir azalma anlamına gelmektedir.

Bu bağlamda, Bulgaristan ekonomisinin tekrar canlanması AB'deki büyük ekonomilerin daha hızlı bir şekilde toparlanmasına ve ulaştırma sektöründeki kısıtlamaların kademeli bir şekilde azaltılmasına büyük ölçüde bağlıdır. Bundan sonra sosyal hayatın aktifleşmesi, tüketim ve üretimin normale dönmesi beklenmektedir. Asya ekonomilerinin hızlı bir şekilde toparlanabilmesi durumunda krizin etkilerinin planlaması daha sağlıklı yapılabilecektir. İş insanlarının ve hane halklarının büyük bir kısmı yatırımlarını geleceğe dair beklentileri üzerine yapmaktadır. Kısa vadeli bir düşüş ve sonrasında tekrar ekonomik hareketliliğin başlaması ve kar elde edilmesi öngörülebildiği durumlarda yeni yatırım projeleri ertelenmemekte, birikimlerden harcanması pahasına tüketim değişimine uğramadan devam edebilmektedir. Bu nedenle mevcut krizin ekonomi üzerinde derin ancak kısa vadeli etkiler bırakacağı ve sadece belirli sektörlerdeki çalışanların istihdamını etkileyeceği ihtimali de gündemde olmaktadır.

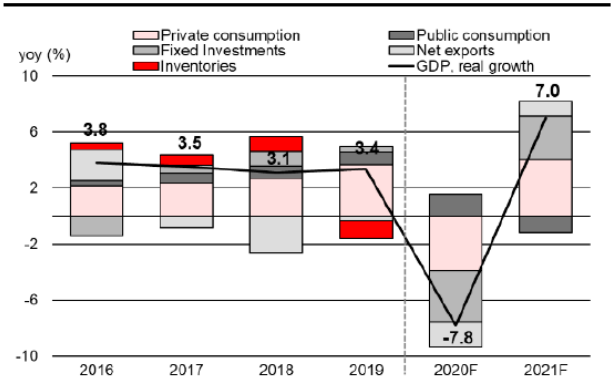
Diğer taraftan, Şubat başlarında parlamentodan geçen Merkez Bankası kanun değişikliği çerçevesinde Nisan ayı sonuna kadar ülkenin Banka Birliğine ve Euro bölgesi

“bekleme odası” ERM II'ye dahil olmak için başvuru yapacağı açıklanmış, hedeflenen giriş tarihi ise 2020 Temmuz ayı olarak güncellenmiştir.

Unicredit Bulbank'ın Nisan ayında açıklamış olduğu makro ekonomik değerlendirmede 2020 yılında kısa süreli ancak sert bir resesyon beklentisine yer verilerek GSYİH'da %7,8 oranında küçülme (2020 ikinci çeyreğinde %16'lık daralma) beklendiği açıklanmıştır.

Raporda seyahat, eğlence ve turizm sektörlerinin en olumsuz etkilenecek sektörler olacağı, taşımacılık ve ihracata dönük üretim faaliyetlerinin de tedarik zincirindeki kırılma ve toplam talepteki düşüş nedeniyle önemli kayıplara uğrayacağı tahmin edilmektedir. İşgücü piyasasındaki baskı sonucunda yıl sonunda işsizliğin geçici olarak %10'a ulaşması da tahminler arasındadır.

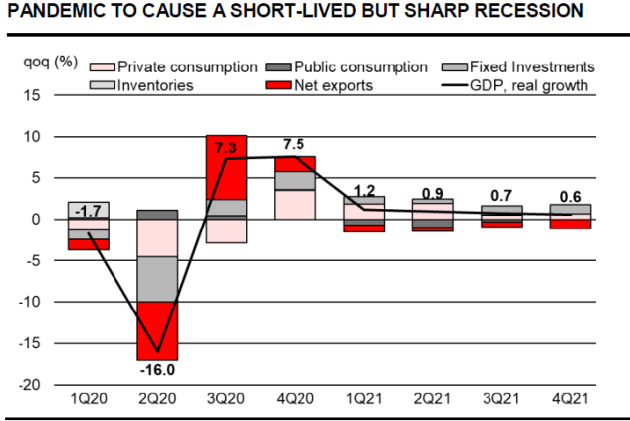
GDP GROWTH FORECAST

Source: National Statistical Institute, UniCredit Research

Diğer taraftan, raporda iyileşme sürecinin 2009 finansal krizine göre daha güçlü ve hızlı olması beklentisi ile birlikte 2021 yılı için %7'lik

büyüme tahmini yer almıştır. ERM II ve Banka Birliğine girişin olumlu beklentilere ve fonlama maliyetlerinin kontrol altına alınmasına destek olacağı vurgulanmıştır.

Source: Eurostat, National Statistical Institute, UniCredit Research

Uzman Değerlendirmeleri

Finans uzmanı Lyubomir Datsov, kriz esnasında çalışma güvenliğinin en önemli konu olduğunu dile getirmektedir. Datsov, hükümetin aldığı kararların doğru fakat yetersiz kaldığını, kriz esnasında en önemli hususun, insanların ve şirketlerin krizden en az hasarla çıkmasını sağlamak olduğuna değinmektedir ve krizin dört ay sürmesini beklemektedir.

Ekonomi uzmanı Georgi Angelov, sanayiye en büyük hasarı verecek olanın karantina uygulamaları değil iç talepteki azalma olduğu görüşünü savunmaktadır. İnsanların işlerini kaybedecekleri korkusuyla harcamalarını temel ihtiyaçları ile sınırlandırdıklarına değinen Angelov bu şekilde iç talebin düştüğünü ve mal ve hizmet üreten sektörlerin baskı altına girdiğini savunmaktadır.

Bulgaristan Sanayi Sermayesi Derneği İcra Müdürü Dobrin İvanov, devletin çok kritik bir rolü olduğunu ve şirketlere yardım etmesi gerektiğini savunarak ekonomide iyileşmenin büyük ihtimalle aylar alacağını söyleyerek birkaç haftada emek piyasasının işgücü eksikliğinden işgücü fazlalığına geçiş yaşadığını, ulaştırma ve turizm sektörlerinin gelirlerinde %80-90 oranında bir düşüş görüldüğünü belirtmiştir.

Bulgaristan Bilimler Akademisi Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü, Covid-19 ile mücadelenin etkileri çerçevesinde üç senaryo geliştirmiştir. Enstitü, 12 Nisan 2020 tarihi itibarıyla hastalığın seyrine ilişkin verileri ve hükümetin aldığı önlemleri dikkate alarak hızlı bir analiz yapmış olup, analizin baz alınan verilerde önemli değişim olması halinde güncelleneceğini açıklamıştır.

Birinci senaryoya göre Covid-19 salgını tepe noktası Mayıs ortalarında meydana gelecek olup, hastalığın ikinci dalgası olmayacak, önlemler aşamalı olarak ortadan kaldırılacak ve yılın ikinci yarısında ekonomi normal faaliyetine geri dönecektir. Bunun meydana gelme ihtimali % 20 olarak gösterilmiştir. Birinci senaryoda GSYİH %2,4 oranında azalacak, enflasyon 2019 seviyesinden biraz yüksek olacak, dış ticarete bakıldığında ithalatta azalış daha büyük olacak, en çok turizmde yaşanacak olumsuzluklardan dolayı cari hesapta bir kötüleşme olacaktır. Emek piyasasında orta düzeyde bir olumsuz şok

yaşanması, işsizliğin %6,9'a çıkması, dengeli bütçe yerine GSYİH'nın %1,5'i kadar açık meydana gelmesi, kamu borcunun 2,5 milyar leva artarak GSYİH'nın %21,7'sine ulaşması, mali ve döviz rezervlerinin aynı seviyede kalması bu senaryo çerçevesinde diğer muhtemel gelişmelerdir.

İkinci senaryo Haziran sonu ve Temmuz ortasında tepe noktası öngörmektedir. Önlemlerin aşamalı kaldırılması, ancak bazılarının ikinci kez getirilmesi bu senaryonun öngördüğü gelişmeler arasındadır. Gerçekleşme ihtimali %60'tır. İkinci senaryo GSYİH'da %4,3 düşüş, ortalama yıllık enflasyonda %4,2'ye kadar artış, ithalat ve ihracat hacimlerinde önemli düşüşler, ihracatın %4,6 azalması ve turizm hizmetinde yarı yarıya düşüş nedeniyle cari hesapta 1 milyar euroya varacak bir düşüş öngörmektedir. Emek piyasası negatif bir şok yaşayacak ve işsizlik oranı 2019'a göre ikiye katlanarak emek gücünün %10'u kadar olacaktır. Bütçe gelirleri planlanan gelirlerden %9 oranında düşük olacak, giderler ise planlanan seviyede kalacaktır. Ancak sermaye yatırımlarından sağlık ve sosyal hizmetlere kaynak aktarma söz konusu olacaktır. Bütçe açığı GSYİH'nın %2,5'ine ulaşacak ve 3,8 milyar levalık yeni borç ile kapatılacaktır. Döviz rezervlerinde yaklaşık 500 milyon euro düşüş meydana gelecektir. Kamu borcunun GSYİH'ya oranı ise %23'e ulaşacaktır.

Üçüncü senaryo salgının tepe noktasına Ağustos ortalarında ulaşması varsayımına dayanmaktadır. Bu senaryoda önlemler dönem dönem güçlendirilecek, dönem dönem hafifletilecektir. Gerçekleşme ihtimali %20'dir. Bu senaryo, GSYİH'da %5,2 oranında düşüşü, yıllık ortalama enflasyonun %5,2'ye ulaşmasını öngörmektedir. Temel ihtiyaçlara yönelik bazı ithal ürünlerin arzında sorunların yaşanması enflasyonu tetikleyecek faktör, enerjide daralan tüketim ve fiyat düşüşleri ise enflasyonda düşüşe neden olacak etkenler olarak addediliyor. Dış ticarete büyük düşüşler olması ve turizm sektöründe yaşanacak %50-70 kayıp nedeniyle cari hesapta 2 milyar euroyu aşacak şekilde bir kötüleşme beklenmektedir. Bu senaryoda emek piyasasının güçlü bir şok yaşaması ve işsiz sayısının 350 bine (emek gücünün %12'si) ulaşması öngörülmektedir. Bütçe gelirleri planlanan gelirlerden %10 düşük olacak, giderler ise yapılacak devlet desteklerinden dolayı planlanan giderlerden %5,5 oranında fazla olacaktır. Sermaye yatırımları cari harcamalar lehine azalacaktır. Bütçe açığı GSYİH'nın %5'ine ulaşacak ve 8 milyar levalık yeni borç ile kapatılacaktır. Döviz rezervleri yaklaşık 1 milyar euro azalacak, kamu borcu ise GSYİH'nın %26,5'ine ulaşacaktır.

Bulgaristan Bilimler Akademisi ekonomi uzmanları, hükümetin aldığı mali önlemlerin ülkenin gücü ile orantılı olduğunu, Bütçe Kanununda yapılan değişiklikler ile yeni kamu borcu için 10 milyar levalık azami limit belirlenmesinin olumlu gelişme olduğunu,

Para Kurulunun sınırlamaları dikkate alındığında Bulgaristan Merkez Bankası'nın aldığı önlemlerin de yerinde olduğunu değerlendirmektedir. Uzmanlar, Covid-19 ile mücadelenin sonuç verebilmesi için 6 ila 12 ayın geçmesi gerektiğini vurgulamakta, sürenin kısaltılmasının sadece ilaç ve aşı bulunduğu takdirde mümkün olabileceğini savunmaktadır. Salgının gelişimine bağlı olarak sınırlandırmaların konjonktürel olarak uygulanması veya kaldırılması gündeme gelebileceği kaydedilmektedir.

Reel Sektörün Görüş ve Beklentileri

Bulgaristan Yatırım Ajansı tarafından 30 Mart-3 Nisan 2020 tarihleri arasında 300 yatırımcı - girişimciyi kapsayan ve 90 firma tarafından yanıtlanan anketin sonuçları krizin mevcut ve beklenen etkilerini gözler önüne sermektedir. Ankete cevap veren firmaların %62'si işlerinin kötü etkilendiğini, %30'u ise çok önemli sayılabilecek etkileri olmadığını, % 78'i kriz nedeniyle çalışanlarını işten çıkartmaya zorlanacakları beklentisini dile getirirken sadece %22'si bu tür bir beklenti içinde olmadığını belirtmiştir. Hükümetin sağlamış olduğu %60/%40 kısmi ücret desteğine olumsuz yaklaşanlar %65, olumlu bulanlar %27 oranında iken ankete katılanların %8'i önerilen mekanizmanın beklenen sonuçları veremeyeceğini düşünmektedir. Devlet tarafından bugün alınması gereken tedbirler sorusuna verilen cevaplarda; vergi ve diğer katkıları içeren yüklerin hafifletilmesi, faizsiz

krediler, ücretlerden vergi alınmaması yer almaktadır. 20 firma devletin doğrudan finansal yardım yapmasının gerekli olduğunu belirtirken 43 firma iş dünyasının çok yavaş, zor, pahalı ve belirsiz bir iyileşme süreci beklentisini dile getirmiştir.

BULTİŞAD-Bulgar Türk Ticaret ve Sanayi Odası tarafından 28 Mart-8 Nisan 2020 tarihleri arasında 115 üye firmaya gönderilen ve 24 firmanın yanıtladığı anket de benzer nitelikte sonuçlar vermiştir. Ankete katılanların %42'si 2020 yılı satış ve gelirlerinde %50'den fazla, %30'u ise %30'dan fazla düşüş beklerken, sadece %4'ü yıl sonunda satış ve gelirlerinde düşüş beklemediğini bildirmiştir. Katılımcıların % 80'i krizin ciddi bir şekilde işlerini olumsuz etkilediğini belirtirken, %20'si kısmen etkilediğini belirtmiştir. Hiçbir katılımcı Bulgaristan hükümetinin aldığı ekonomik önlemlerin yeterli olduğunu düşünmemekte, %54'ü kısmen yeterli bulurken %46'sı yetersiz bulmaktadır. Anket sonuçları devletten beklentilerin finansal yardım, küçük ve orta işletmelere yönelik ekonomik destek planı ve vergi indirimleri olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgaristan – Türkiye sınırındaki prosedürlerin hafiflemesi, elektrik ve yakıt fiyatlarında indirim, ithalat ve ihracat işlemlerinde kolaylaştırma beklentilerini de anket sonuçlarına yansıtmıştır.

BESCO-Bulgaristan Startup Derneği'nin Nisan ayında 27 farklı sanayi dalında (IT, eğitim, turizm/seyahat teknolojisi, sağlık, dizayn,

tüketici ürünleri, ilaç teknolojileri, robotik, blockchain, siber güvenlik, spor, oyun, tüketici elektroniği gibi) yıllık cirosu 155 milyon leva olan 100 Bulgar startup firmasını kapsayan “Covid-19 Krizinin Bulgar Startup Ekosistemi Üzerindeki Ekonomik Etkileri Analizi” başlıklı çalışması da dikkat çekicidir. Katılımcıların %42’si gelecek üç ay içinde orta-yüksek seviyede iflas riski altında bulunduğunu belirtirken, %74’ü ekonomik görünümde bir değişiklik olmaması halinde gelecek altı ay içinde iflas edeceğini ifade etmiştir. Çalışmada bu durumun ise inovasyonu teşvik eden, yüksek katma değerli mal ve hizmet ihracatını destekleyen, sermaye ve yabancı

doğrudan yatırım getiren, kalifiye işgücünü çeken, olumlu demografik eğilimleri kolaylaştıran ve olumlu milli imaj yaratan bir ekonomik segmentin yok olması anlamına geldiği kaydedilmektedir. Ankete katılan firmaların %63’ü çalışanlarının ¼’ünü işten çıkarmayı düşündüğünü bildirirken, %65’i krizin bıraktığı en önemli hasar olarak yerel müşterilerinin kaybedilmesini göstermiş, ikinci sırada ise katılımcıların %54’ü tarafından en büyük sorun olarak nitelendirilen uluslararası müşterilerin kaybı yer almıştır. Likidite eksikliği ise %53 oranında kriz sırasında karşılaşılan en önemli engel olarak işaret edilmiştir.

ÜCRET DESTEK MEKANİZMASI

Bulgaristan Hükümeti AB'nin sağladığı 1,5 milyar leva fon ile aşağıda yer alan sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerde çalışanların 3 ay boyunca brüt maaşlarının %60'ını ve sosyal sigorta işveren payını karşılayacaktır.

*AVM'lerde gerçekleştirilen perakende ticaret
Kara ve hava yolu ile yolcu taşımacılığı
Konaklama
Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri
İçecek sunum hizmetleri
Sinema film gösterim faaliyetleri
Seyahat acentesi, tur operatörü ve diğer rezervasyon hizmetleri
Kongre ve ticari gösteri organizasyonu
Okul öncesi eğitim
Yaratıcı sanatlar, gösteri sanatları ve eğlence faaliyetleri
Kütüphane, arşivler, müzeler ve diğer kültürel faaliyetler
Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlence faaliyetleri
Hamam, sauna, solaryum salonu, masaj salonu ve benzeri yerlerin faaliyetleri*

İSTİSNA TANINAN VE KAPSAM DIŞI TUTULAN SEKTÖRLER

Destekleneceği açıklanan sektörler listesi dışında bulunan ve kendi kararları neticesinde faaliyetlerini durduran veya yarım günlük istihdamı yürürlüğe alan işletmeler de destek mekanizmasından istifade etmek için başvuruda bulunabilmektedir. Bu işletmelerin destekten faydalanmak için Mart 2019 dönemine kıyasla cirolarında en az % 20 düşüş yaşadıklarını kanıtlamaları gerekmektedir.

Tarım, ormancılık ve balıkçılık, finans ve sigorta faaliyetleri, kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile hanehalkının işveren olarak faaliyetleri, hanehalkı tarafından kendi kullanımlarına yönelik ayırım yapılmamış mal ve hizmet üretim faaliyetleri **destek kapsamı dışında** tutulmuştur.

Yapılması Gerekenler

1. İşveren tarafından işyerinin bulunduğu bölgedeki çalışma bürosu nezdinde maaş destek mekanizması için başvuruda bulunması gerekmektedir (online, posta üzerinden veya son ihtimalde yerinde);
2. Bulgaristan İstihdam Ajansı bu başvurular hakkında 7 gün içinde değerlendirme yapmaktadır;
3. Bulgaristan İstihdam Ajansı değerlendirmesi neticesinde olumlu görüş alınması halinde, bahse konu işletmelere sosyal sigorta fonundan talep etmiş oldukları mali destek miktarı 5 gün içerisinde sunulmaktadır.

GELİRLERİNİ KAYBEDENLERE FAİZSİZ KREDİ

Covid-19 krizinden dolayı ücretsiz izne ayrılmış veya serbest meslek sahibi kişiler devlet tarafından teminat altına alınacak aylık 1.500 leva değerinde faizsiz krediden üç ay boyunca istifade edebilecektir.

Krediler ülkedeki ticari bankalar tarafından verilecek, toplam 200 milyon leva tutarındaki teminat Bulgaristan Kalkınma Bankası tarafından sunulacaktır.

- **Azami 1.500 BGN**
- **Faizsiz, ilave ücretsiz**
- **10 yılda geri ödemeli**

Faizsiz kredi imkanından faydalanmak isteyen kişilerin karşılaması gereken şartlar;

1. Kişinin ücretsiz izne ayrılmış olması veya serbest meslek sahibi olması
2. Başvuru tarihinde en az 6 ay önce istihdam edilmiş olması
3. Merkez Kredi Sicilinde 90 günü aşan kredi ödemesi gecikmesinin bulunmaması

*En geç **22 Haziran 2020** tarihinde kadar bankaya yazılı müracaat edilmesi gerekmektedir.*

Vadesi Dolan Bazı Banka Kredilerinin Vadelerinin Uzatılması

Avrupa Merkez Bankasının tavsiyesi üzerine Bulgaristan Merkez Bankası;

- **1 Aralık 2019** tarihinden sonra vadesi dolan,
- Ticari krediler, kredi kartı borçları ve tüketici kredilerinin vadesi dolan ödemelerini,
- **6 ayı** geçmemek kaydıyla,
- **31.12.2020** tarihinden sonrasına taşmamak üzere

vadesini uzatma kararı almıştır.

Yerel Üretici Seralarından Domates, Salatalık ve Biber Alan Perakende Gıda Ticaret Şirketlerine Hibe Desteği

2020 yılında yerel üretici seralarından satın alınan domates, salatalık ve biberlerin getirdiği ulaştırma, lojistik, sınıflandırma, temizleme, paketleme vs. gibi giderlerin telafi edilmesi amacıyla,

Bulgaristan Tarım, Gıda ve Ormancılık Bakanlığının hazırlamış olduğu listede yerel tarım üreticilerinden domates, salatalık ve biber alan perakende gıda ticaret şirketlerine şirket başına 200.000 euroyu geçmemek kaydıyla 5 milyon leva hibe desteği verilecektir.

Hibe Dönemi:

15 Nisan 2020 – 31 Mayıs 2020

Hibe desteği ödeme

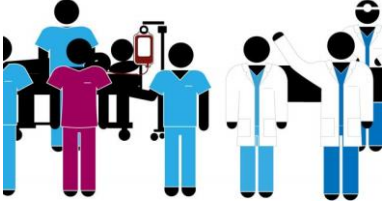
tarihi: En geç 30 Haziran 2020

Yerel üretici seralarından alım yapan perakende gıda ticaret şirketlerine verilecek hibe desteği;

- Domates: 600 leva/ton
- Salatalık: 400 leva/ton
- Biber: 800 leva/ton

Alınan Önlemler

Salgınla mücadelede görev alan **sağlık görevlilerine** ayrılan 20 milyon leva kaynak ile aylık 1000 leva ilave ödeme yapılacaktır.

En az 20 günlük **ücretsiz izne ayrılmış olan düşük gelir sahibi kişilere** 375 leva değerinde hibe destek sağlanması için 20 milyon leva bütçe ayrılmıştır.

En düşük emeklilik maaşına sahip **emeklilere** hibe destek sağlanmak amacıyla 50 milyon leva bütçe ayrılmıştır.

Kurumlar Vergisi ile İndirimli Taşıt Aracı ve Gayrimenkul Vergileri ödeme tarihleri 30 Mart'tan 30 Haziran'a kadar uzatılmıştır.

Şirketlerin gelir idaresine sunması gereken **yıllık mali rapor** tarihleri 30 Haziran'a uzatılmıştır.

Bulgaristan Kalkınma Bankasının sağlayacağı 500 milyon levalık bütçe ile **KOBİ**'lerin alacakları krediler için teminat imkanları sunulacaktır.

Teminatlar neticesinde Bulgaristan'daki ticari bankaların 2,5 milyar leva değerinde kredi vermeleri beklenmektedir.

TÜRK VATANDAŞLARININ BULGARİSTAN'A GİRİŞİ VE BULGARİSTAN ÜZERİNDEN TRANSİT GEÇİŞİ

- Bulgar vatandaşlıkları bulunan, Bulgar vatandaşı aile fertleri olan, Bulgaristan'da daimi, uzun vadeli veya orta vadeli oturma izni bulunan veya bu kişilerin aile fertleri olan Türk vatandaşları Bulgaristan'a girebilmektedir.
- Yaşadıkları yerlere geri dönmek için Bulgaristan üzerinden transit geçiş yapması gereken Türk vatandaşlarına sadece ülke sınırlarının derhal terk edileceğinin temin edilmesinden sonra müsaade edilmektedir. Bulgaristan üzerinden transit geçebilmeleri için Türk vatandaşlarının Bulgaristan'daki konsolosluk temsilciliklerine başvurması gerekmektedir. Konsolosluk temsilcilikleri Bulgaristan İç İşleri Bakanlığı ve Dış İşleri Bakanlığı ile irtibata geçip transit geçiş güzergahını belirlemesi gerekmektedir.

BULGARİSTAN'A GİRİŞ YAPACAK VE BULGARİSTAN ÜZERİNDEN TRANSİT GEÇİŞ YAPACAK TÜRK VATANDAŞI AĞIR VASITA ŞOFÖRLERİ

Bulgaristan'a Giriş

Türk vatandaşı ağır vasıta araç sürücülerinin Bulgaristan'a girişlerinde sürücülerin Bulgaristan'a girip yükleme-boşaltma faaliyetlerini tamamladıktan sonra derhal Bulgaristan sınırlarını terk etmesi gerekmektedir.

Bulgaristan Üzerinden Transit Geçiş

Bulgaristan üzerinden transit geçiş yapacak Türk şoförlerinin Bulgaristan Yol Altyapısı Ajansı tarafından onaylanan transit geçiş güzergahı üzerinden geçişlerine izin verilmektedir.

Maksimum 24 saat içerisinde ülke sınırlarının terk edilmesi gerekmektedir.

Sınır ülkeleri tarafından uygulanan yasaklardan dolayı şoförlerin ülkeyi terk edememeleri durumunda, sürücülerin (araç ile birlikte) bekleyecekleri yerler Yol Altyapı Ajansı tarafından belirlenmektedir.

SONSÖZ

“Zamanın Ruhu” neyse gereğini yapmak lazım.

Daha pandemide zirveyi görmediğimiz söyleniyor. Ama şimdiden iş yapma şekillerimiz, çalışma yöntemlerimiz, yönetim modellerimiz köklü bir değişikliğe maruz kaldı. Başta söylemiştik... Zor oyunu bozar...

Covid-19 sonrasında tüm dünyayı yıkıcı bir değişim bekliyor. Artık dijital teknolojileri, robotların kullanımını, e-ticaret dönüşümünü, veri güvenliğini, farklı lojistik operasyonları daha fazla konuşuyor olacak gibiyiz.

Karşımızdaki problem oldukça büyük, tanımıyoruz da. Ama biliyoruz ki bugünler de geride kalacak. Önemli olan herşey geride kaldığında bizler de herşeyin gerisinde kalmış olmayalım.

Yakın gelecekte, anlık değişimlerden etkilenmeyen esnek iş modeline sahip ve sürdürülebilir kararları dinamik bir şekilde alabilen tedarik zincirlerine ihtiyaç duyulacaktır.

Moda tabiriyle “lockdown” sürecini yetkinliklerimizi geliştirecek, çalışanlarımıza yatırım yapacak, gelecek stratejimizi, iş modelimizi, süreçlerimizi, iş birliklerimizi ve kaynaklarımızı gözden geçirecek bir fırsata dönüştürebilsek, herşey geçtiğinde başkalarının planına uymak yerine kendi planlarımızı uyguluyor oluruz.

Şirketlerimizi ve sektörel rekabetçiliğimizi arttırarak bu süreçten çıkmak zorundayız.

Güçlü lojistik kabiliyeti kazanmaya yönelik farklı taşıma şekillerini kullanacak esnekliğe sahip olmak, farklı lokasyonlarda depolama ve dağıtım kanalları geliştirmek önemli olacaktır.

Müşterilerimizi daha iyi tanımak, gerçekten ne istediklerini anlamak, tedarik zincirimizin işleme prensiplerini gözden geçirmek, daha görünür ve daha kolay yönetilebilir hale getirmek, öngörülemezliği öngörülebilir kılmak için daha uygun bir zaman olmayabilir.

Bu dönem giremediğimiz pazarlarda müşteri, distribütör peşine düşme zamanıdır. Zaten var olduğumuz lokasyonlarda pazar payınızı arttırabilir ve ayrıca yeni müşteriler bulabilirsiniz. Tüm bunlar için ticari istihbarat hayati derecede önemli.

Bu anlamda yerel işbirliklerinizi çalıştırabilirsiniz, Müşavirliğimiz ile daha yakın temasta olabilirsiniz. Bulgaristan’da BULTİŞAD gibi, BULTİŞ gibi, DEİK İş Konseyi gibi hem ülkede hem de Balkanlar ve Avrupa Birliği Bölgesinde oldukça tecrübeli sivil toplum kuruluşlarımız var. Bu süreçte daha fazla tecrübe paylaşımı ve işbirliğine ihtiyacımız var.

Herşeyin geride kaldığı gün şans yine hazır olan zihinlere gülecektir.

8 Mart 2020 – Bulgaristan’da ilk Covid-19 Hastaları Tespit Edilmiştir

Bakanlar Kurulu binasında yapılan olağanüstü basın toplantısında Bulgaristan’daki ilk iki Covid-19 hasta vakalarının tespit edildiği açıklanmıştır. Basın toplantısı esnasında halka seslenen Askeri Tıp Akademisi Müdürü General Mutaşçıyski, sağlık durumlarının kötüleştiğini hisseden vatandaşların ve Bulgaristan’a riskli ülkelerden geri dönen vatandaşlara derhal kendilerini izole etmeleri çağrısında bulunmuştur. Halka seslenişinde kişisel hijyen ve sosyal mesafenin önemine dikkat çeken General Mutaşçıyski vatandaşlara dolu olan toplu taşıma araçlarından da uzak durmaları uyarısında bulunmuştur.

13 Mart 2020 - Bulgaristan COVID-19 Salgını Yüzünden OHAL İlan Etmiştir

Bulgaristan parlamentosu oybirliği ile (201 evet oyu) Covid-19 salgınının yayılmasını önlemek amacıyla ülkede 13 Mart – 13 Nisan arasında olağanüstü hal ilan edilmesini kabul etmiştir. Bakanlar Kurulu tarafından gelen olağanüstü hal önerisi ülkede Covid-19 hastaları sayısının 23’e ulaştıktan ve bir kişi hayatını kaybettikten sonra gelmiştir. Bu şekilde hükümet tarafından okulların ve üniversitelerin kapatılmasının ve kamu etkinliklerinin yasaklanmasının önü açılmıştır. Risk teşkil eden belirli ülkelere seyahat yapılması ve bahse konu ülkelere gelen kişilerin Bulgaristan’a girişlerinin de yasaklanması da mümkün kılınmıştır.

13 Mart 2020 - Bulgaristan’da 12 Nisan’a Kadar Covid-19’a Karşı Olağanüstü Önlemler Alınmıştır

Bulgaristan Sağlık Bakanı Kiril Ananiev’in Talimatnamesi ile 12 Nisan tarihine kadar Bulgaristan genelinde Covid-19 salgınına karşı aşağıdaki tedbirler alınmıştır:

- Gıda marketleri, eczaneler ve ilaç bayileri hariç eğlence ve kumar salonları, diskolar, barlar, ticaret ve alışveriş merkezleri ve yiyecek ve içecek mekanlarına ziyaretler durdurulmuştur;
- Okullarda, üniversitelerde ve diğer eğitim kurumları ve kuruluşlarında derslere ve tüm ders dışı faaliyetlere (eğitim çalışmaları, kulüpler, yeşil okullar, saha gezileri, vb.) ara verilmiştir. Mümkün olan yerlerde uzaktan eğitime geçilmiştir;
- Çocukların kreş ve anaokullarına ziyaretlerine ara verilmiştir;
- Yasal ve örgütsel biçimleri ne olursa olsun, bireyler ve tüzel kişiler tarafından düzenlenen ve yürütülen okul öncesi ve okul eğitim sistemi dışındaki çocuklar ve öğrencilerle tüm grup faaliyetlerine ve çalışmalarına ara verilmiştir;
- Spor, kültürel ve eğlenceli ve bilimsel etkinlikler (sinemalar, tiyatrolar, konserler, müzeler, konferanslar, sempozyumlar, spor ve SPA merkezleri, spor salonları vb.) dahil olmak üzere her türlü toplu etkinlikler durdurulmuştur;

- Tüm işverenler, ilgili pozisyonun özellikleri ve sunduğu olanaklara bağlı olarak, çalışanları için uzaktan çalışma imkanı vermiştir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda işverenler, işyerine girişte sıkı kontrol uygulamak, dezenfeksiyon ve havalandırma yapmak, personele kişisel hijyen kurallarına uyma konusunda talimat vermek ve ciddi bulaşıcı hastalıkları olan çalışanların veya dışarıdan kişilerin işyerlerine girişinin yasaklamak dahil olmak üzere işyerinde salgına karşı alınan tedbirlerin artırılması organize edilmiştir;
- Sağlık kuruluşlarında çocuk ve kadınlara sağlık danışmanlığı hizmetlerine, genel muayenelere ve aşılama faaliyetlerine, organ nakli dahil hastaların ameliyata alınması ve planlı ameliyatların yapılmasına ve hasta ziyaretlerine ara verilmiştir.

13 Mart 2020 - Bulgaristan'da Bakanlar Covid-19 Salgını ile İlgili Aldıkları Sosyal ve Ekonomik Önlemleri Açıklamıştır

Başbakan Yardımcısı Tomislav Donçev, Maliye Bakanı Vladislav Goranov, Çalışma ve Sosyal Politika Bakanı Denitsa Saçeva, Ekonomi Bakanı Emil Karanikolov, Adalet Bakanı Danail Kirilov ve Ulaştırma Bakanı Rosen Jelyazkov hükümetin Covid-19 salgını ile ilgili yaşanan kriz etkilerini hafifletmek için adlıları önlemleri açıklamıştır.

Çalışma ve Sosyal Politika Bakanı Denitsa Saçeva salgınla mücadelede ilk hatta bulunan sağlık görevlileri için 20 milyon leva kaynak ayırdıklarını ve sağlık görevlilerine aylık 1000 leva ilave ödeme yapılacağını ifade etmiştir.

Maliye Bakan Goranov, hükümetin aldığı tedbir önlemlerinden gelir kaybı yaşayan sektörler için aşağıdaki destekleri sağlayacaklarını ifade etmiştir:

1. Şirketlerin gelir idaresine sunması gerektiği yıllık mali rapor tarihleri 30 Haziran'a kadar uzatılmıştır;
2. Yerel vergi ve ücretlerin ödenme tarihi uzatılmıştır;
3. Yaşanan gelir kaybından dolayı işçi çıkartmak zorunda kalan işletmelere çalışanlarını çıkartmamaları önerilmiştir. Bahse konu çalışanların üç aylık brüt maaşlarının % 60'ı devlet tarafından karşılanacağı açıklanmıştır.

Ulaştırma Bakanı Jelyazkov, ülke sınırlarından ürün sevkiyatının kesintisiz bir şekilde gerçekleşmeye devam edeceğini ifade etmiştir. Jelyazkov, Türkiye-Sırbistan ve Yunanistan-Romanya istikametlerindeki transit geçişlerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi gerektiğini ve belirli yerlerde yakıt depolanmasını organize edeceklerini ifade etmiştir.

13 Mart 2020 - Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı, 12 Ülkeye Seyahat Uyarısı Seviyesini Yükseltmiştir

Dışişleri Bakanlığı, 12 ülkeye seyahat etmenin taşıdığı risk seviyesini yükseltmiştir. Seyahat etmenin en yüksek 5. seviyede risk taşıdığı İran'a her türlü seyahatlerin iptal edilmesi ve orada bulunan Bulgaristan vatandaşlarının derhal ülkeden ayrılmaları gerektiğine dair uyarı yapılmıştır. En yüksek risk seviyesine sahip olan ülke olarak Çin gösterilmiştir. Covid-19 salgınından en çok etkilenen Avrupa ülkesi olan İtalya'ya seyahat 4. seviyede risk taşıdığı açıklanmıştır (gerekli olduğu durumlar hariç İtalya'ya planlanan seyahatlerin kesinlikle iptal edilmesi gerektiği aktarılmıştır). Aynı seyahat uyarı seviyesi İspanya ve Güney Kore için de yürürlüğe alınmıştır.

Fransa ve Almanya'nın belirli bölgelerine gerekmedikçe seyahat edilmemesi tavsiye edilmiştir.

Bakanlık, İsviçre, Norveç, Danimarka, İsveç, Hollanda ve Amerika Birleşik Devletleri'ne seyahatlerde de dikkatli olunması uyarısında bulunmuştur.

17 Mart 2020 - Bulgaristan, Bazı Ülkelerden Gelen Yolcuların Ülkeye Girmesini Yasaklamıştır

Sağlık Bakanı Kiril Ananiev tarafından imzalanan Talimatname ile COVID-19'un yayılması nedeniyle 18 Mart günü, saat 00.00'dan itibaren Çin, İran, Bangladeş, Hindistan, Maldivler, Nepal, Sri Lanka, İspanya, İtalya, Güney Kore, Fransa, Almanya, Hollanda, İsviçre, Birleşik Krallık ve Kuzey İrlanda'dan gelen kişilerin Bulgaristan'a girişlerine geçici yasaklanmıştır. Bulgaristan vatandaşları ile aile fertleri ve Bulgaristan'da daimi ve uzun vadeli oturma izni statüsü olan kişiler ve aile fertleri bu yasaktan istisna tutulmuştur.

17 Mart 2020 – Bulgaristan, Belirli Ülkelerden Bulgaristan'a Giriş Yapan Bulgar Vatandaşlarını Karantinaya Almaya Başlamıştır

Bulgaristan Sağlık Bakanı Kiril Ananiev 17.03.2020 tarihinde belirli ülkelerden Bulgaristan'a giriş yapan Bulgar vatandaşlarının karantinaya alınmasına ilişkin RD-01-130 nolu Talimatnameyi imzalamıştır.

Talimatname kapsamında Bulgaristan'a aşağıdaki ülkelerden giriş yapan Bulgar vatandaşları veya Bulgaristan'da oturma izni bulunan kişiler evlerinde veya gösterdikleri başka bir konaklama yerinde 14 günlük karantina altına alınmaktadır.

Ülkeler:

Çin, İran, Bangladeş, Hindistan, Maldivler, Nepal, Sri Lanka, İspanya, İtalya, Kore Cumhuriyeti, Birleşik Krallık, Kuzey İrlanda, Fransa, Almanya, Hollanda ve İsviçre.

Yukarıda bahsi geçen ülkelerden gelen Bulgar vatandaşı ağır vasıta araç sürücüleri için bazı istisnalar sunulmuştur:

- a) Bulgaristan'da yükleme-boşaltma faaliyetlerinde bulunduktan sonra tekrar yurtdışına çıkacak sürücüler *ülkedeki ikamet süreleri boyunca* karantina altına alınmaktadır;
- b) Bulgaristan'da yükleme-boşaltma faaliyetlerinde bulunduktan sonra yurtdışına çıkması öngörülmeyen sürücülere normal karantina uygulaması gerçekleştirilmektedir.

Bulgaristan Sağlık Bakanı Kiril Ananiev 19.03.2020 tarihinde belirli ülkelerden Bulgaristan'a giriş yapan Bulgar vatandaşlarının karantinaya alınmasına ilişkin 17.03.2020 tarihli RD-01-130 nolu Talimatnameyi güncelleyen RD-01-140 nolu Talimatnameyi imzalamıştır.

RD-01-140 nolu Talimatname kapsamında Bulgaristan'da yükleme-boşaltma faaliyetlerinde bulunduktan sonra tekrar yurtdışına çıkacak sürücülere *ülkedeki ikamet süreleri boyunca* alındıkları karantina kapsamında bazı haklar tanınmıştır.

Karantina dönemi esnasında Bulgar vatandaşı ağır vasıta araç sürücülerine aşağıdaki haklardan istifade etme imkanı sunulmuştur:

- Ağır vasıta aracın kabininde bulunmak;
- Ağır vasıta aracı kullanmak;
- Ağır vasıta araç ile yükleme-boşaltma faaliyetleri gerçekleştirmek;

- Uluslararası nakliyat gerçekleştirdikleri durumlarda karantina süresinin dolmasını beklemeden Bulgaristan Cumhuriyeti sınırlarını terk etmek.

RD-01-140 nolu Talimatname gereğince Bulgaristan üzerinden transit geçiş yapan Bulgar vatandaşı ağır vasıta araç sürücülerinin ülke sınırlarını 24 saat içinde terk etmesi şartı getirilmiştir.

Bulgaristan Sağlık Bakanı Kiril Ananiev 26.03.2020 tarihinde belirli ülkelerden Bulgaristan'a giriş yapan Bulgar vatandaşlarının karantinaya alınmasına ilişkin 17.03.2020 tarihli RD-01-130 nolu Talimatnameyi (daha önce RD-01-140 nolu Talimatname ile güncellenen) güncelleyen RD-01-158 nolu Talimatnameyi imzalamıştır.

RD-01-158 nolu Talimatname kapsamında Bulgaristan'a artık sadece belirli ülkelerden giriş yapan Bulgar vatandaşlarının değil de Covid-19 hastalığı tespit edilmiş tüm ülkelerden giriş yapan Bulgar vatandaşlarının karantina altına alınma uygulamasına geçilmiştir.

17 Mart 2020 - Covid-19 Salgını Yüzünden Bulgaristan'daki Kayak Tatil Merkezleri Kapatılmıştır

Savcılığın talimatı ve Bansko Kriz Masası'nın kararı ile beldedeki kayak sezonu kapatılmıştır. Kayak merkezlerindeki bütün konukların güvenliğinin sağlanması doğrultusunda Pamporovo'daki kayak tesisleri de 17 ile 29 Mart günleri arasında kapatılmıştır.

17 Mart 2020 – Bulgaristan'da Temel Gıda ve Dezenfektanların Fiyatlarında Spekülatif Artışlar Nedeniyle Denetimler Başlamıştır

Başsavcı İvan Geşev, Ulusal Covid-19 Kriz Masası Başkanı Askeri Tıp Akademisi Müdürü Tümgeneral Prof. Dr. Ventsislav Mutaftçıyski ile görüşmesi sonrasında basın mensuplarına yaptığı açıklamada, "Emtia fiyatlarında spekülatif artışlar üzerinde yoğun kontroller başlıyor" diye bildiride bulunmuştur. Geşev, Covid-19'un yayılmasını engelleme eylemleriyle ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Genel Sekreteri İvaylo İvanov ile de görüşme gerçekleştirmiştir. Başsavcı, temel gıda ve dezenfektanların fiyatları üzerinde spekülasyonlardan başka Yüksek Temyiz Savcılığı tarafından yürütülen gözetim kapsamında Bulgaristan vatandaşlarının sağlığının bağlı olduğu kontrol organlarının da kontrol edileceğini belirtmiştir. İçişleri Bakanlığı ile birlikte karantinaya tabi olan vatandaşların karantina kurallarına uyup uymadıkları sıkı bir şekilde gözetleneceği ifade edilmiştir.

17 Mart 2020 - Bansko Kayak Merkezi Karantinaya Alınmıştır

Güneybatı Bulgaristan'da Pirin dağında bulunan ünlü kayak merkezi Bansko, tamamen karantina altına alınmıştır. 17 Mart 2020 tarihi, saat 19.00'dan itibaren kasabaya iki haftalık süreyle giriş-çıkışlar kapatılmıştır. Covid-19 ile Mücadele Masası karantina duyurusunu yaptıktan sonra Bansko'da bulunan yabancılara ilçeyi terk etmek istemeleri durumunda 24 saatli bir süre verilmiştir.

17 Mart 2020 – Bulgaristan’da 13 Nisan’a Kadar Bütün Turistik Seyahatlere Yasak Getirilmiştir

Turizm Yasası bağlamındaki yurt ve yurt dışı bütün turistik seyahatler ve turlara 13 Nisan’a kadar yasak getirilmiştir. Bakan Angelkova, bu yasağın turizm sektöründe önemli zararlara yol açacağını, fakat ne kadar olacağına dair hesaplama yapılmadığını aktarmıştır. Öte yandan, Başsavcı İvan Geşev Covid-19 salgını yayılmasını önlemek üzere, devletin daha katı tedbirler almasını talep etmiştir. Geşev, yurt dışı gezileri, otobüslerin uluslararası yolcu taşımacılığı ve insanların şehirler arası yolculuklarının kısıtlanmasını talep etmiştir. Başsavcı ayrıca, temel ihtiyaç ürünleri tedariki konusunda iç piyasanın bu taleplere cevap verecek şekilde organize edilmesini gündeme getirmiştir.

19 Mart 2020 - Sağlık Bakanı Kiril Ananiev AB Vatandaşı Olmayan Kişilerin Geçici Olarak Bulgaristan Cumhuriyeti Topraklarına Girmelerini Yasaklayan Talimatname İmzalamıştır

Sağlık Bakanı Kiril Ananiev AB vatandaşı olmayan kişilerin geçici olarak Bulgaristan Cumhuriyeti topraklarına girmelerini yasaklayan talimatname imzalamıştır. Anılan talimatnameyle aşağıdaki kısıtlamalar getirilmiştir:

1. 20 Mart 2020 tarihi saat 00:00’den 17 Nisan 2020 tarihine kadar tüm üçüncü ülke vatandaşlarının, tüm sınır kapılarından, tüm ulaşım araçlarıyla – hava, deniz, demiryolu ve karayolu, Bulgaristan Cumhuriyeti topraklarına girmelerini yasaklanmıştır.
2. Bulgaristan vatandaşları, Bulgaristan vatandaşlarının aile bireyleri ve Bulgaristan Cumhuriyetinde uzun vadeli ve devamlı oturuma sahip olanlar hariç, aşağıda sıralanan AB ve Schengen bölgesi ülkelerinden - İtalya, İspanya, Fransa, İngiltere ve Kuzey İrlanda, Almanya, Hollanda ve İsviçre’den gelen vatandaşlar, Bulgaristan Cumhuriyeti topraklarına girme yasağı güncel olmaya devam etmektedir. Yukarıda sıralanan AB ve Schengen bölgesi ülkelerin vatandaşlarına yaşadıkları ve ikamet ettikleri ülkelere geri dönmek için Bulgaristan Cumhuriyeti topraklarından transit geçişlerine izin verilmektedir.
3. 2. Maddedeki ülkelerin vatandaşları hariç, 1. maddedeki yasak, AB üyesi ülkeleri ve Schengen bölgesine üye ülkelerin vatandaşlarını kapsamamaktadır;
4. İşbu yasak aşağıda açıklanan şahısları için uygulanmamaktadır:
 - a. sağlık uzmanları, sağlık araştırmacıları, yaşlı insan bakımı uzmanları;
 - b. yük taşıyan ulaşım personeli, uçuş gerçekleştiren uçak mürettebatı ve gerekli durumlarda başka ulaşım personeli;
 - c. görevlerini yerine getiren diplomatlar, uluslararası teşkilat üyeleri, askerler, humaniter alanlarda çalışanlar;
 - d. AB ülkelerinde devamlı oturma izine sahip ve yaşadıkları/ikamet ettikleri ülkelere geri dönmeleri için Bulgaristan’dan geçen ve insani sebeplerden dolayı seyahat eden üçüncü ülke vatandaşları.

20 Mart 2020 - Sağlık Bakanı Kiril Ananiev İllerin Giriş ve Çıkışlarında Denetim Geçiş Noktaları Oluşturulmasına ve Vatandaşların Ziyaret Edebildiği Açık Kamu Alanlarının Kısıtlanmasına İlişkin Talimatname İmzalamıştır

Sağlık Bakanı Kiril Ananiev ülkedeki illerin giriş ve çıkışlarında denetim geçiş noktaları oluşturulmasına ve vatandaşların ziyaret edebildiği açık kamu alanlarının kısıtlanmasına ilişkin talimatname imzalamıştır. Anılan talimatnameyle aşağıdaki kısıtlamalar getirilmiştir:

1. Parkların, şehir bahçelerinin, kamuya açık ve kapalı çocuk ve spor mekanları ve tesislerin ziyaretine son verilmiştir;
2. İçişleri Bakanlığı makamları tarafından, illerin giriş ve çıkışlarında denetim geçiş noktaları oluşturulmuş ve yolcuların seyahat amaçlarını denetlenmeye başlanmıştır;
3. Denetim geçiş noktalarından geçiş izni için, seyahat edenin ilgili yerleşim yerinde çalışıyor olması, kendisinin veya yakınlarının sağlık durumunun gerektirmesi, mevcut veya daimi ikamet adresine dönüyor olması gibi gerekçeler aranmaya başlanmıştır;
4. 60 yaş grubu altındaki kişilerin her gün saat 08:30 – 10:30 arası gıda ürünü satılan mağazalara ve eczanelere gitmeleri yasaklanmıştır;

24 Mart 2020 – Bulgaristan'daki OHAL Nedeniyle Ülkedeki İkamet İzinleri Süreleri Uzatılmıştır

Resmi Gazetenin 24 Mart 2020 tarihli 28. sayısında 13 Mart'ta Ulusal Meclis kararıyla ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) Kapsamında Alınan Tedbirler ve Eylemler Hakkında Kanun yayımlanmıştır. Yasaya göre, 13 Mart 2020 - 31 Ekim 2020 tarihleri arasında süresi dolan kimlik kartlarının ve ehliyetlerin geçerlilik süreleri 6 ay uzatılmıştır. Belirtilen uzatma süresi içinde bahse konu kimlik kartları ve sürücü belgelerinin sadece Bulgaristan sınırları içinde geçerli olacağı açıklanmıştır.

Bulgar kimlik belgelerinin çıkarılmasına yönelik idari hizmetlerin sağlanmasına devam edileceğinden dolayı vatandaşların talebi üzerine 6 aylık uzatılmış süreden önce de yeni belgeler çıkartılması mümkün olacağı açıklanmıştır. Bulgaristan'daki uzun süreli ve daimi ikamet izni ile oturan yabancıların, AB vatandaşlarının ve ailelerinin belgelerinin geçerlilik süresi uzatılmıştır.

Bulgaristan'da Yabancılar Yasası, Bulgaristan'da ikamet süresinin ilan edilen OHAL süresi içinde sona eren uzun süreli ikamet izni olan bir yabancıya OHAL'in kaldırılmasından sonra 14 gün içinde ikamet süresinin devam ettirilmesi için başvuruda bulunmasına izin vermektedir.

25 Mart 2020 - Sağlık Bakanı Kiril Ananiev İllere Giriş ve Çıkışlarda Daha Katı Önlemler Alınmasına İlişkin Talimatname İmzalamıştır

Sağlık Bakanı Kiril Ananiev ülkedeki illere giriş ve çıkışlarda daha katı önlemler alınmasına ilişkin Talimatname imzalamıştır. Anılan talimatnameyle aşağıdaki kısıtlamalar getirilmiştir:

İl sınırlarında bulunan geçiş noktalarından insanların geçişleri sadece acil durumlarda aşağıdaki sebeplerle mümkün kılınmıştır:

1. Söz konusu yerleşim yerinde çalışıyor olmak;
2. Seyahat edenin veya yakınlarının sağlık gerekçeleri;

3. Seyahat edenin mevcut veya daimi ikamet adresine veya geçici olarak ikamet ettiği adrese ve bunun mevcut veya daimi ikamet adresinden farklı olan adrese dönmesi;
4. Seyahat edenin mevcut veya daimi adresinden farklı yerleşim yerinde yaşayan yakın ve akrabalarının bakıma muhtaç olması;
5. Seyahat edenin ve bakımını yaptığı kişilerin daimi veya mevcut ikamet adreslerinin bulunduğu yerleşim yerinde ticari tesislerin ve eczanelerin bulunmaması halinde kendisine ve bakımını yaptığı kişilere temel ihtiyaç malzemeleri temin etme ihtiyacının duyulması”.

25 Mart 2020 - Bulgaristan Hükümeti Covid-19 Salgını ile Mücadelede Sağlayacağı Ekonomik Destek Paketini Açıklamıştır

Bulgaristan hükümeti, Covid-19 salgınının sebep olduğu ekonomik sarsıntıları telafi etmek için hazırladığı ekonomik destek paketini açıklamıştır. Başbakan Borisov, işletmeler ve çalışanların desteklenmesi için hükümet tarafından 4,5 milyar levalık kaynak ayrıldığını ifade etmiştir. Bulgaristan Kalkınma Bankası sermayesi 700 milyon leva ile arttırılmıştır. Bu şekilde işletmeler için 700 milyon leva değerinde banka teminatları sağlanması öngörülmektedir. Devlet tarafından sunulacak teminatların alınacak kredinin % 25'ini kapsayacağı açıklanmaktadır (Örnek: 100 000 levalık bir kredinin 25 000 levası devlet tarafından teminat altına alınacaktır). Bahse konu teminatlar aracılığı ülkedeki ticari bankaların esnekliğinin arttırılması ve işletmelere daha fazla kaynak sunmalarının önü açılması hedeflenmektedir. Teminatlar neticesinde Bulgaristan'daki ticari bankaların 2,5 milyar leva değerinde kredi vermeleri beklenmektedir. Ücretsiz izne ayrılmış olan çalışanların faizsiz krediden istifade etmesi için 200 milyon levalık bir kaynak ayrılmıştır. Hükümetin ekonomik destek paketi kapsamında otelcilik, restorancılık, sinema ve ulaştırma sektörlerinde çalışanların brüt maaşlarının % 60'ının üç ay boyunca devlet tarafından karşılanma imkanı sunulmuştur. Bahse konu maaşların % 40'ının işverenler tarafından karşılanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda hükümet giderlerinin 1 milyar levaya ulaşması beklendiği açıklanmıştır. Ülkedeki kurumsal vergi ödemeleri 30 Haziran tarihine ertelenmiştir. Başbakan Borisov, Sağlık, Savunma ve İçişleri Bakanlıklarının bu süreçteki ilave giderlerini karşılamak için 500 milyon leva ayırdıklarını açıklamıştır. En düşük emeklilik maaşına sahip emeklilere Paskalya'da dağıtılmak üzere 50 milyon levalık yardım bütçesi ayrılmıştır.

25 Mart 2020 - Bulgaristan Başkenti Sofya'da Covid-19 Salgını Neticesinde Oluşan Ekonomik Krizi Atlatmak Doğrultusunda KOBİ'lere Destek için 1 Milyon Leva Değerinde Fon Oluşturulmuştur

Sofya Belediye Meclisindeki GERB üyeleri şehirdeki KOBİ'lere destek amaçlı 1 milyon levalık teminat fonu oluşturmuştur. Bahse konu teminat fonu sayesinde azami değeri 10.000 levayı aşmayan krediler için başvuracak 120 şirketin bankalar önünde kredilerinin % 80'ine fon tarafından teminat sunulmaktadır. Öneriyi belediye meclisi onayına sunan Georgi Georgiev, kriz esnasında teminatsız kredi vermeye yanaşmayan bankalar nezdinde KOBİ'lere bu şekilde destek vermeyi hedeflediklerini ve sağlanan finansman sayesinde işletmelerin bu dönemdeki maaş, sigorta, tedarikçilere ödemeler, kredi ödemeleri vs. gibi giderlerinin karşılanması mümkün olacağını ifade etmiştir. Sofya Belediye Meclisi aldığı karar ile, kriz esnasında kaldırım hakkı ücreti veya belediyeye kira ödemesi gereken işletmeleri kriz dönemi boyunca bu ödemelerden muaf etmiştir.

31 Mart 2020 – Bulgaristan Hükümeti Tarafından Covid-19 Salgını Ekonomi Etkileri ile Mücadele için Sağlanacak Mali Destek Mekanizması Yürürlüğe Alınmıştır

Bulgaristan Hükümeti Tarafından Covid-19 Salgını Ekonomi Etkileri ile Mücadele için Sağlanacak Mali Destek Mekanizması (%60:%40)

İlk başta önerilen destek mekanizmasından hükümet kararı ile direkt olarak kapatılmış olan işletmelerin istifa etmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda ele alınan ekonomik destek paketinden otelcilik, restorancılık, sinema ve ulaştırma sektörlerinde çalışanların brüt maaşlarının % 60'ı üç ay boyunca devlet tarafından karşılanması öngörülmüştür. Revize edilen destek paketinden hükümet kararı ile kapatılmış olan işletmelerin yanı sıra işyeri sahibi kararı ile kapatılmış işletmeler de istifade edebileceği kararlaştırılmıştır. Destek mekanizmasının süresi 3 ay olarak açıklanmıştır.

Devlet tarafından ilgili sektörlerde çalışanların brüt maaşlarına ilişkin sunulan ekonomik destek mekanizması:

Brüt çalışma ücreti

% 60	Devlet tarafından karşılanıyor
% 40	İşveren tarafından karşılanıyor
Sosyal sigorta (İşveren payı)	Devlet tarafından karşılanıyor

Ekonomik destek paketinin kapsadığı sektörler:

- Perakende ticaret (otomobil ve motosiklet ticareti hariç);
- Karayolu nakliye;
- Yolcu nakliye ve havayolu nakliye;
- Otelcilik ve diğer konaklama hizmetleri;
- Restoran ve lokantalar;
- İçki ve eğlence mekânları;
- Turizm ve tur operatörleri;
- Sinema salonları;
- Kültür ve sanat faaliyetleri;
- Anaokulu ve kreş eğitimi (okul öncesi eğitim);
- Spor ve dinlenme faaliyetleri;
- Kongre ve fuarcılık faaliyetleri.

Hükümetin hesaplarına göre bu sektörlerde 289 000 kişi çalışıyor ve bu kişilerin aldığı brüt ücretin % 60'ı devlete aylık 136 milyon levaya mal olacaktır.

Ekonomik destek paketi dışında tutulan sektörler:

- Tarım;
- Ormancılık ve balıkçılık;
- Finans ve sigorta;
- Kamu yönetimi;

- Sağlık ve sosyal faaliyetler;
- Eğitim (özel anaokulları hariç).

Destekleneceği açıklanan sektörler listesi dışında bulunan ve kendi kararları neticesinde faaliyetlerini durduran veya yarım günlük istihdamı yürürlüğe alan işletmeler de destek mekanizmasından istifade etmek için başvuruda bulunabilmektedir. Bu işletmelerin destekten faydalanmak için Mart 2019 yılına kıyasla cirolarında en az % 20 düşüş yaşadıklarını kanıtlamaları gerekmektedir.

Bu doğrultuda atılması gereken adımlar:

1. Bulgaristan İstihdam Ajansı nezdinde destek başvurusunda bulunulması;
2. Bulgaristan İstihdam Ajansı bu başvurular hakkında 7 gün içinde değerlendirme yapmaktadır;
3. Bulgaristan İstihdam Ajansı değerlendirmesi neticesinde olumlu görüş alınması halinde, bahse konu işletmelere talep etmiş oldukları mali destek miktarı 5 gün içerisinde sunulmaktadır.

Ekonomik destek mekanizması ile ilgili bilinmesi gereken önemli hususlar:

- Destek mekanizmasından istifade edecek çalışanların en geç 12 Mart 2020 tarihlerinde istihdam edilmiş olmaları şartı aranmaktadır;
- Destek için başvurular online yapılabilmektedir;
- Destekten istifade eden şirketler için kamuya açık bir sicil oluşturulmaktadır;
- Yanlış bilgi beyan ederek destek mekanizmasında istifade eden işletmeler aldıkları mali destek miktarını iade etmek zorunda kalmaktadır;
- Destek mekanizmasında istifade edip çalışanların brüt maaşlarının % 40'ını ödemeyen işverenler, bahse konu maaşlar için devletten almış oldukları % 60'lık payı iade etmek zorundadır;
- Destek mekanizmasından istifade edecek işletmelerin vergi veya sosyal sigorta borcu bulunmaması gerekmektedir;
- Destek mekanizmasını kullandıktan sonraki en az 3 ay boyunca işveren çalışanın istihdamını devam ettirmesi gerekmektedir.

01 Nisan 2020 – Bulgaristan Ülke Üzerindeki Ürün Nakliyatlarında Yeşil Koridorların Kullanacağı Sınır Kapılarını Belirlemiştir

Bakanları Kurulu Bulgaristan'da engelsiz ürün nakliyatının gerçekleştirileceği sınır kapılarını belirlemiştir. AB yol altyapısı üzerinde 'yeşil yol' uygulaması Ulaştırma, Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Bakanı Rosen Jelyazkov önerisi üzerine kabul edilmiştir. Bahse konu uygulama Avrupa Komisyonunun 16 Mart 2020 tarihli önerileri ile uyumlu olmaktadır.

Bulgaristan'da 'Yeşil Koridor' kapsamında kullanılacak sınır kapıları aşağıdaki gibidir:

Yunanistan sınır kapılar:

1. Kulata;
2. Kapitan Petko Voyvoda;
3. İlinden (yedek).

Romanya:

1. Vidin;

2. Rusçuk;
3. Oryahovo (yedek);
4. Silistre (yedek).

Sırbistan:

1. Kalotina.

Türkiye:

2. Kapitan Andreevo.

Kuzey Makedonya:

3. Gyueşevo.

Bahse konu sınır kapılarından geçişler 15 dakikayı geçmemesi gerekmektedir (şoförlere uygulanan sağlık kontrolleri dahil) ve yük taşıyan her türlü ağır vasıta araç için açık olmaları gerekmektedir.

06 Nisan 2020 –Sağlık Bakanı Kiril Ananiev Yabancıların Bulgaristan’a Girişlerini Yasaklayan Talimatname İmzalamıştır

Bulgaristan Sağlık Bakanı Kiril Ananiev 06.04.2020 tarihinde ülkeye yabancıların girişlerinin sınırlandırılmasına ilişkin RD-01-183 nolu Talimatnameyi imzalamıştır. Bu Talimatname ile daha önce yürürlüğe giren 130, 140 ve 158 nolu Talimatnameler yürürlükten kaldırılmıştır.

Talimatname kapsamında AB vatandaşı olmayan kişilerin ve AB vatandaşı olmalarına rağmen İtalya, İspanya, Fransa, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda, Almanya, Hollanda, İsviçre, Avusturya, Belçika, İzlanda, Lihtenştayn ve Lüksemburg gibi ülkelerden gelen kişilerin ülkeye hava, kara ve deniz yolundan girişleri geçici olarak yasaklanmaktadır.

Bahse konu yasak aşağıdaki kişiler için geçerli olmamaktadır:

1. Bulgar vatandaşları, Bulgar vatandaşları aile fertleri, Bulgaristan’da daimi, uzun vadeli veya orta vadeli oturma izni bulunan kişiler ve bu kişilerin aile fertleri;
2. Sağlık uzmanları, sağlık bilim adamları, seyahat sebepleri meslekleri ile alakalı olduğu durumlarda sosyal çalışanlar;
3. Yük taşımacılığı alanında istihdam edilmiş ulaştırma personeli, havayolu mürettebatı ve ihtiyaç duyulduğu durumlarda diğer ulaştırma personeli;
4. Yabancı kurum resmi temsilcileri (devlet yöneticileri, hükümet üyeleri vs.) ve heyetleri, diplomatlar, uluslararası kuruluş personeli, askeri görevliler, seyahat sebepleri işleri olan humaniter çalışanlar;
5. İnsani sebeplerden dolayı seyahat eden kişiler;
6. Bulgaristan’ın stratejik ve kritik altyapısının oluşturulması, bakımı ve kullanımında görevli bulunan kişiler;
7. Sınır çalışanları ve mevsimsel tarım işçileri.

Aşağıdaki ülke vatandaşlarının Bulgaristan üzerinden transit geçişlerine izin verilmektedir:

1. AB ülkeleri, Schengen bölgesi ülkeleri, San Marino, Andorra, Monako ve Vatikan (yaşadıkları yerlere geri dönmek için);

2. AB ülkelerinde, Schengen bölgesi ülkelerinde, San Marino, Andorra, Monako ve Vatikan'da uzun vadeli oturma iznine sahip olan AB vatandaşı olmayan kişiler (yaşadıkları yerlere geri dönmek için);
3. Sırbistan, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Karadağ ve Türkiye (yaşadıkları yerlere geri dönmek için);
4. Yük taşımacılığı alanında istihdam edilmiş ulaştırma personeli, havayolu mürettebatı ve ihtiyaç duyulduğu durumlarda diğer ulaştırma personeli.

Bulgaristan üzerinden transit geçişe sadece ülke sınırlarının derhal terk edileceğinin temin edildikten sonra müsaade edilmektedir. Bulgaristan üzerinden transit geçişlerine izin verilen yabancı ülke vatandaşlarının (yük taşımacılığı alanında istihdam edilmiş ulaştırma personeli, havayolu mürettebatı ve ihtiyaç duyulduğu durumlarda diğer ulaştırma personelin hariç) önceden konu ile ilgili Bulgaristan'daki diplomatik veya konsolosluk temsilciliklerine bilgi vermesi gerekmektedir. Bahse konu temsilcilikler Bulgaristan İç İşleri Bakanlığı ve Dış İşleri Bakanlığı ile irtibata geçip transit geçiş güzergahını belirlemesi gerekmektedir.

Bulgaristan'a giriş yapan kişilere uygulanan karantina önlemleri

1. Bulgaristan giriş yapan kişiler evlerinde veya gösterdikleri başka bir konaklama yerinde 14 günlük karantina altına alınmaktadır;
2. Aşağıdaki kişiler karantina uygulamasından muaf tutulmaktadır:
 - Sağlık uzmanları, sağlık bilim adamları, seyahat sebepleri meslekleri ile alakalı olduğu durumlarda sosyal çalışanlar;
 - Yabancı kurum resmi temsilcileri (devlet yöneticileri, hükümet üyeleri vs.) ve heyetleri, diplomatlar, uluslararası kuruluş personeli, askeri görevliler, seyahat sebepleri işleri olan hümaniter çalışanlar;
3. Yük taşımacılığı alanında istihdam edilmiş ulaştırma personeli, havayolu mürettebatı ve ihtiyaç duyulduğu durumlarda diğer ulaştırma personeli için aşağıdaki istisnalar getirilmektedir:
 - Bulgaristan'a Covid-19 hastalığı tespit edilmiş ülkeden giriş yapan Bulgar vatandaşı ağır vasıta araç sürücülerini karantina altına alınmaktadır. Bahse konu sürücülere karantina esnasında aşağıdaki haklar tanınmaktadır:
 - a) Bulgaristan üzerinden transit geçiş yapmak;
 - b) Ağır vasıta aracın kabininde bulunmak;
 - c) Ağır vasıta aracı kullanmak;
 - d) Ağır vasıta araç ile yükleme-boşaltma faaliyetleri gerçekleştirmek;
 - e) Uluslararası nakliyat gerçekleştirdikleri durumlarda karantina süresinin dolmasını beklemeden Bulgaristan Cumhuriyeti sınırlarını terk etmek.
 - Türk vatandaşı ağır vasıta araç sürücülerinin Bulgaristan'a girişleri aşağıdaki şartlar altında sağlanmaktadır:
 - Bulgaristan için yük taşıyan sürücüler Bulgaristan'a girip yükleme-boşaltma faaliyetlerini tamamladıktan sonra derhal Bulgaristan sınırlarını terk etmesi gerekmektedir;
 - Başka bir ülke için yük taşıyan sürücülere Bulgaristan Yol Altyapısı Ajansı tarafından onaylanan transit geçiş güzergahı üzerinden geçmelerine izin verilmektedir.

Bulgaristan üzerinden transit geçiş yapacak sürücülere Bulgaristan Yol Altyapısı Ajansı bünyesinde bulunan TOLL Yönetim Kurumundan tutanak sunulmaktadır. Bahse konu tutanakta aşağıdaki bilgiler yer almaktadır:

- a) Bulgaristan sınırlarının terk edilmesi gerektiğı tarih ve saat (Bulgaristan sınırları tutanağın düzenlenmesinden itibaren en fazla 24 saat içinde terk edilmesi gerekmektedir);
- b) Bulgaristan sınırlarının terk edilmesi gerektiğı sınır kapısı.

Başka bir ülke için yük taşıyan Türk sürücülerinin Bulgaristan Yol Altyapısı Ajansı tarafından onaylanan transit geçiş güzergahı üzerinden geçip Bulgaristan sınır ülkeleri tarafından uygulanan yasaklardan dolayı ülkeyi terk edememeleri durumunda, sürücülerin (araç ile birlikte) lkeden çıkışlarını engelleyen yasağın düşmesine kadar bekleyecekleri yerler belirlenmektedir.

15 Nisan 2020- Bulgaristan'ın Perakende Gıda Zincirlerinde Yerel reticilerin Tarım rnleri Satılması Zorunluluğı Getirilmiştir

Bulgaristan Bakanları Kurulu, 14.04.2020 tarihinde ülkedeki perakende gıda zincirlerinde yerel üretici tarım ürünlerinin satılması zorunluluğunu getiren 70 nolu kararnameyi onaylamıştır.

Bulgaristan'ın en az üç ayrı ilinde satış noktaları bulunan perakende gıda zincirlerinin yerel üretici tarım ürünlerinin satılacağı özel bölgeler düzenlemesi gerekmektedir. Bahse konu bölgeler yeterli büyüklüğe sahip olması ve müşteri tarafından kolay bir şekilde bulunacak şekilde işaretlenmiş olması gerekmektedir. Bahse konu bölgelerde satılması zorunlu olan yerel üretici tarım ürünleri aşağıdaki gibidir:

- Taze Bulgar sütünden elde edilmiş süt ve süt rnleri;
- Balık ve balık rnleri;
- Taze et;
- Yumurta;
- Arı balı;
- Taze meyve ve sebze.

Yerel retici olarak perakende gıda ticaret satış noktasının bulunduğı ilde veya komşu ilde faaliyet gösteren üreticiler addedilmektedir.

Perakende gıda zincirleri yukarıda bahsi geçen ürünleri yerel üreticilerden direkt olarak satın almak ile yükümlüdür. Perakende gıda zincirleri, yerel üreticilerin ürünlerini satmaları için yerel üreticilerden herhangi bir ücret talep etme hakkına sahip değıldir.

Perakende gıda zincirleri yerel üreticilerden almış oldukları ürünlere ilişkin ödemeleri en geç 14 gün içinde yapması gerekmektedir.

Yukarıdaki rnler dışında yerel üreticiler tarafından üretilen diğerk tarım ürünleri de bahse konu bölgeler kapsamında satılması mümkündür.

Perakende gıda zincirlerinde satılan tamamıyla taze Bulgar sütünden elde edilmiş süt ve süt ürünleri toplam satılan süt ve süt ürünlerinin % 90'ını oluşturması zorunlu olmaktadır.

15 Nisan 2020- Bulgaristan, Yerel Üretici Seralarından Domates, Salatalık ve Biber Alan Perakende Gıda Ticaret Şirketlerine Hibe Destek Verme Kararı Almıştır

Bulgaristan Devlet Tarım Fonu İcra Müdürü Vasil Grudev, 13.04.2020 tarihinde yerel üretici seralarından domates, salatalık ve biber alan perakende gıda ticaret şirketlerine hibe destek verilmesine ilişkin kararını açıklamıştır.

Hibe desteğin amacı: 2020 yılında yerel üretici seralarından satın alınan domates, salatalık ve biberlerin getirdiği ulaştırma, lojistik, sınıflandırma, temizlenme, paketleme vs. gibi giderlerin telafi edilmesi.

Hibe destekten faydalanabilecek kişiler: Bulgaristan Tarım, Gıdalar ve Ormancılık Bakanlığının hazırlamış olduğu listede yerel tarım üreticilerinden domates, salatalık ve biber alan **perakende gıda ticaret şirketleri**.

Hibe destek bütçesi: 5 milyon leva (şirket başına azami miktar: 200 000 EURO).

Hibe destek miktarı hesaplaması: Hibe destek miktarı, aşağıdaki ürünleri yerel üretici seralarından alan perakende gıda ticaret şirketleri için ton başına hesaplanmaktadır:

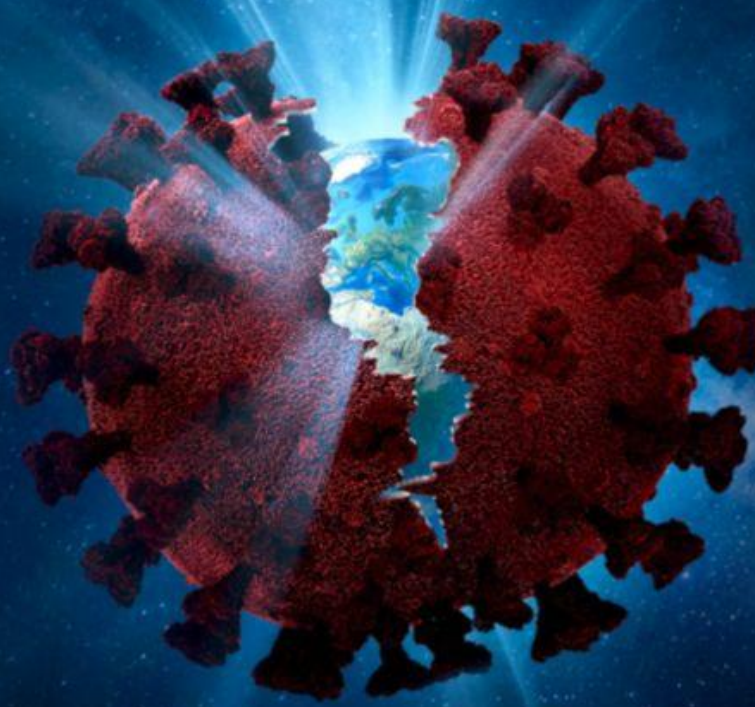
1. Domates: 600 leva/ton;
2. Salatalık: 400 leva/ton;
3. Biber: 800 leva/ton;

Hibe destek başvuru tarihleri: 15 Nisan 2020 – 31 Mayıs 2020

Hibe destek ödeme tarihi: En geç 30 Haziran 2020

REFERANSLAR

- 1- <https://www.weforum.org/agenda/2020/02/coronavirus-economic-effects-global-economy-trade-travel>
- 2- <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/supply-chains-resilient-covid-19/>
- 3- https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr855_e.htm
- 4- <https://www.worldbank.org/en/region/eca/publication/europe-and-central-asia-economic-update>
- 5- <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>
- 6- Covid-19 Effects On Bulgarian Economy and Largest Public Companies, First Financial Brokerage House Ltd., March 2020
- 7- <https://lean.org.tr/>
- 8- <http://www.t-insan.com/>
- 9- <https://besco.bg/bulgarian-startups-during-covid-19/>
- 10- <https://www.investbg.government.bg/bg>
- 11- <https://www.unicreditbulbank.bg/en/about-us/investors/economic-information/>
- 12- <http://bgtrchamber.com/>

COVID-19 + BULGARİSTAN

BÜYÜK LOCKDOWN

T.C. SOFYA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

20 Nisan 2020

Adres: 102E Cherni Vrah Bulv.
Kat 8 Sofya
Telefon: +359 2 958 12 02
Web: www.ticaret.gov.tr
E-Mail: sofya@ticaret.gov.tr